Культура & art Могилевщина

Информационно-методическое издание в сфере культуры

Редакционный совет:

О.Ф.Хмельков,
директор УК «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы»

И.В.Балавнева,
заместитель директора

В.И.Волчкова,
К.В.Башаримова,
Е.И.Хмелькова.

№ 1
2020

ИТОГИ РАБОТЫ ЗА 2019 ГОД

ФЕСТИВАЛИ, ПРАЗДНИКИ, КОНКУРСЫ

ГАЛЕРЕЯ МАСТЕРСТВА

УЧЕБА КАДРОВ

ЮБИЛЕЙНЫЕ ДАТЫ!

212030
г.Могилев, ул.Первомайская, 10
УК «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы»

http://mogomc.by/
e-mail: mogomc@tut.by

Содержание

Итоги работы клубных учреждений Могилевской области за 2019 год..............3
К.Башаримова. Международный конкурс инструментального искусства «Музыкальная палитра»..............12
К.Башаримова. Фотоконкурс «Времена года» по теме «Зима»..............14
С.Захаренко. XI районный смотр-конкурс детского творчества «Прыбяседскія зорачкі»..............15
И.Кухтина. II раённы фестываль дэкаратыщна-прыкладнога мастацтва «Саламяны павук»..............16
В.Марчанка. А наша вандроўка – па сёлах..............18
Асаблівасці фальклорнай песеннай спадчыны беларуска-рускага памежжа. Краснапольска-краснагорскі рэгіён 19
«Калеча-малеча, колькі часоў да вечара», або вобразы дзіцячага фальклору малой радзімы..............23
А.Байкова. «Восеньская скарбонка» сцэнарый фальклорнай праграмы..............24
«Дамашнія абярэгі» сцэнарый фальклорнай праграмы..............31
В.Волчкова. Воплощение творчества мастеров через выставочную деятельность..............36
К.Башаримова. Тенденции развития белорусского народного костюма 40
Н.Хоменок. Региональный костюм как способ приобщения к нематериальному наследию различных групп населения..............43
С.Соломевич. Сохранение и популяризация народных праздников и обрядов..............45
Н.Куликова. Мастер-класс по валянию из шерсти..............46
О.Алексеева. Мастер-класс по созданию цветов из джутовой нити и мешковины..............47
В.Цмугунова. Народнаму ансамблю народнай песні «Дзянніца» – 30 год..............48
В.Ахметава. Народнаму ансамблю народнай песні «Вяскоўцы» – 10 год..............50

Итоги работы клубных учреждений Могилевской области за 2019 год

В Могилевской области по состоянию на 01.01.2020. осуществляла деятельность 351 клубная организация. За 2019 год клубными учреждениями проведено 104672 культурных мероприятия при задании 92700 мероприятий. Выполнение целевого областного прогнозного показателя Государственной программы «Культура Беларуси» на 2016-2020 годы по культурным мероприятиям составило 112,9%. Прогнозные показатели не выполнили учреждения районных централизованных клубных систем Костюковичского (выполнен на 91,5%) и Кличевского (выполнен на 94,2%) районов.

Проведено 37712 платных культурных мероприятий, которые посетило 1226220 человек. К уровню 2018 года количество участников платных культурных мероприятий составило 108,3%, к уровню 2015 года – 64,4%.

Не вышли на уровень 2018 года по участникам платных мероприятий клубные учреждения: Кличевского (64,6%), Дрибинского (89,5%), Осиповичского (90,9%), Костюковичского (96,3%), Шкловского (99,2%) районов.

Самые низкие показатели по количеству участников платных мероприятий к уровню 2015 года имеют учреждения г.Бобруйска (13,4%), Кличевского (47%), Глусского (58,7%), Осиповичского (53,8%), Чериковского (57,9%) районов.

В 2019 году были подведены итоги работы за 2018 год. Могилевская область стала победителем республиканского соревнования на лучшую организацию работы организаций в номинации «Лучшая область по организации концертного и театрального обслуживания сельского населения клубными организациями» с награждением Почетной грамотой Министерства культуры Республики Беларусь, что, в свою очередь, позволило Могилевской области стать победителем этого соревнования в номинации «Лучшая область по организации концертного и театрального обслуживания сельского населения» с награждением специальным дипломом Министерства культуры Республики Беларусь.

Районы, внесшие наибольший вклад в эту победу были поощрены денежными вознаграждениями: Белыничский, Глусский, Кировский, Климовичский, Кричевский, Круглянский, Могилевский, Мстиславский, Славгородский, Чаусский.

При клубных учреждениях области действует 2809 клубных формирований (28077 участников), в том числе 1436 для детей (13810 участников).

Всего в области действует 499 творческих коллективов с наименованием «народный», «образцовый», в том числе 16 коллективов со званием «Заслуженный любительский коллектив Республики Беларусь». Из них при клубных учреждениях действует 256 творческих коллективов с наименованием «народный», «образцовый»,

со званием «Заслуженный любительский коллектив Республики Беларусь». В 2019 году пять творческих коллективов получили наименование:

«народный»:

- студия эстрадного вокала «Nova» УО «Могилевский государственный колледж искусств»;

- оркестр баянистов и аккордеонистов УО «Могилевская государственная гимназия-колледж искусств»;

«образцовый»:

- хор старших классов «Сугучча» ГУО «Могилевская детская школа искусств №4»;

- театр-студия «Экспромт» ГУО «Шкловская детская школа искусств»;

- инструментальный ансамбль «Апрель» ГУО «Могилевская детская школа искусств №2».

С целью поддержки и развития любительского творчества, реализации творческого потенциала различных категорий населения, проведен ряд разножанровых фестивалей и конкурсов международного, республиканского, областного уровней:

- XVII Международный фестиваль детского творчества «Золотая пчелка» (г.Климовичи). Приняли участие представители 9 стран;

- Международный фестиваль народного творчества «Венок дружбы» (г.Бобруйск). Приняли участие представители 15 стран;

- Международный фестиваль-конкурс искусств «Золотая мечта» (г.Могилев). Приняли участие представители 3 стран;

- 3 международных открытых дистанционных конкурсов: игровых программ «Игры наших предков», чтецов «Мир басен так прекрасен!», фотоконкурс «Это Родина моя»;

- областной фестиваль творчества инвалидов «Вместе мы сможем больше»;

- областной творческий марафон «Натхненне малой радзімы»;

- 6 мероприятий в рамках республиканского праздника «Купалье» («Александрия собирает друзей»): выставка-ярмарка «Александрыйскі кірмаш», площадки-презентации культурных брендов, конкурсная программа «Міс Купалінка», концерты творческих коллективов стран-участниц праздника и регионов Республики Беларусь;

- выставка-ярмарка «Дажыначны кірмаш» в рамках областного фестиваля-ярмарки тружеников села «Дожинки-2019» (г.Могилев).

Традиционно, в марте-апреле, прошел областной смотр-конкурс любительских театральных коллективов «У далонях маёй Беларусі», победителями которого стали: народный театр «Прамень» районного Центра культуры ГУК «Централизованная клубная система Хотимского района», спектакль «Сюрпрыз, або новая казка Дамавіка», по произведениям А.А.Александрина, руководитель Поседько Т.В.; народный театр районного Центра культуры ГУК «Централизованная клубная система Краснопольского района», спектакль «Слуп», по пьесе В.Ю.Ткачева, руководитель Кузнецов А.П.

Также были проведены:

- Дни духовной культуры России в Беларуси;

- концерт мастеров искусств Туркменистана, в рамках Дней культуры

Туркменистана в Республике Беларусь (г.Могилев);

- концерт мастеров искусств Узбекистана, в рамках Дней культуры Узбекистана в Республике Беларусь (г.Бобруйск).

В ноябре состоялись торжественные мероприятия «Живая нить традиций Могилевщины», приуроченные 80-летию со дня образования Могилевского областного методического центра народного творчества с участием международного представительства.

За 2019 год клубными учреждениями проведено свыше 180 районных фестивалей, смотров, конкурсов, праздников, в их числе свыше 20 традиционных фестивалей, конкурсов и праздников: региональный фестиваль поэзии и авторской песни «Пісьмянкоў луг» (г.Костюковичи), региональный фестиваль детского творчества «Зоркі над Бесяддзю» (г.п.Хотимск), региональный этнопраздник «У госці да радзімічаў» (агрогородок Радомля, Чаусский район), региональный праздник средневековой культуры «Рыцарский фэст» (г.Мстиславль), региональный эко-арт фестиваль «Острова Дулебы» (г.Кличев), районный фестиваль народного творчества и ремесел «Глушанский хуторок» (п.Глуша, Бобруйский район); районный фестиваль «Маковей» (Славгородский район) и другие.

Фестивальная палитра Могилевской области обновилась новыми творческими проектами: районный фольклорный конкурс «Клімавіцкі карагод» (Климовичский район); районный конкурс по созданию фигур из болотного сырья «Духи болот» (Кличевский район); I региональный фестиваль народных промыслов и ремесел «Ремесленная мастерская», I региональные краеведческие чтения «Мой край: вядомы, невядомы» (Краснопольский район); фестиваль-ярмарка народных ремесел «Осиповщина ремесленная» (Осиповичский район); районный кулинарный фестиваль «Спадарыня Крыніца запрашае» (Славгородский район); I духовный межконфессиональный фестиваль «Мстиславщина — центр духовности».

Проведено свыше 3 тысяч культурных мероприятий, приуроченных Году малой родины. Прошел первый этап патриотической акции «Во славу общей Победы» в г.Могилеве и в 18 районах области: Кричевском, Мстиславском, Кировском, Чериковском, Круглянском, Могилевском, Бобруйском, Шкловском, Хотимском, Глусском, Горецком, Дрибинском, Кличевском, Краснопольском, Славгородском, Климовичском, Осиповичском, Белыничском. В каждом районе были наведены порядки на мемориалах, воинских захоронениях, территориях боевых действий, собраны сведения о военных событиях и вкладе земляков в Великую Победу. На памятных местах прошли торжественные митинги, мини-концерты, торжественные церемонии акта забора земли с воинских захоронений времен Великой Отечественной войны, которые помещались в одну капсулу для передачи ее в храм-памятник в честь Всех Святых в г.Минск.

Мероприятия, направленные на повышение престижа семьи, укре-

пление семейных уз и пропаганду семейных ценностей являются частью социальной политики государства и одним из важных направлений работы учреждений культуры клубного типа. Систематическую и разнообразную работу с семьей ведут около 100 семейных клубов. В 2019 году учреждениями культуры проведено свыше 15000 культурных мероприятий, направленных на организацию семейного досуга. Это торжественные праздничные мероприятия, посвященные государственным праздникам и красным датам календаря, новогодние и рождественские праздники, праздники города (деревни), обрядовые праздники и гуляния «Масленіца», «Купалле» и др. Традиционным стало проведение фестивалей семейного творчества, конкурсов, направленных на пропаганду семейных ценностей и активного семейного досуга, сплочение семьи, культивирование ценностей семейных традиций. В течение года прошли: областной конкурс среди многодетных семей (ДКО, г.Могилев), конкурсы «Многодетная семья – 2019» (Быховский, Круглянский, Горецкий, Чаусский, Чериковский, Чаусский, Дрибинский, Костюковичский районы), фестиваль семейного творчества «Карусель» (Бобруйский район), семейные конкурсы: «Семья года» (Кличевский район), «Свекровушка – родная кровушка» (Климовичский район), конкурс зрелой красоты и таланта «Бабушка года – 2019» (Кировский район). Семейные праздники: праздник семей разных поколений «Семья – начало всех начал, надежда наша и опора» (Осиповичский район), «Праздник семейных династий» (Мстиславский район), «Тайны бабушкиного сундука» (Горецкий район), «Важней всего погода в доме» (Краснопольский район), «Семья источник вдохновенья» (Белыничский район), «Мы – одна семья» (Мстиславский район). В Глусском районе был организован семейный квест «Папа может», парад колясок «Приветствуем будущее Дрибина» в Дрибинском районе. Практически всеми районными клубными учреждениями проводятся свадебные обряды, основанные на народных свадебных традициях. Во многих районах проведены семейные акции «Посадим дерево», «Парк семейных деревьев».

Клубные учреждения Могилевской области, обеспечивая принцип доступности культурных услуг для различных категорий населения, организуют мероприятия для людей с ограниченными возможностями в сотрудничестве с «Белорусской ассоциацией поддержки детей-инвалидов и молодых инвалидов», Центрами коррекционного развития и реабилитации, отделениями дневного пребывания инвалидов, районными центрами социального обслуживания населения, ветеранскими организациями и др.

Для создания широких возможностей демонстрации творческих способностей людей данной категории в течение года было проведено 9 фестивалей творчества людей с инвалидностью в: гг.Быхов, Осиповичи, Чериков, Горки, Костюковичи, Бобруйск, Восходовском ЦКиД Могилевского района, г.п.Краснополье, УК «Могилевский областной методи-

ческий центр народного творчества и культурно-просветительной работы». При клубных учреждениях области работает 145 клубных формирований различной направленности, которые посещают люди с инвалидностью, в том числе с участием 54 детей.

С целью привлечения внимания к проблемам людей с ограниченными возможностями, оказания им конкретной практической помощи, пропаганды идей милосердия проводятся различные акции, проведено 196 выставок творчества среди людей с ограниченными возможностями, осуществляется культурное обслуживание людей, пребывающих в отделениях круглосуточного и дневного пребывания, центрах коррекционно-развивающего обучения и реабилитации, домах-интернатах для престарелых и инвалидов, больницах сестринского ухода: отделении круглосуточного пребывания д.Борисовичи Климовичского района; отделении круглосуточного пребывания д.Пролетарское Костюковичского района; спецшколе-интернате для детей инвалидов г.Осиповичи; реабилитационном центре «Искорка надежды» Славгородского района; ГУСО «Хотимский психоневрологический дом-интернат»; ГУО «Центр коррекционно-развивающего обучения и реабилитации г.Бобруйска»; ГУСО «Рестянский дом-интернат для престарелых и инвалидов» и ГУСО «Психоневрологический дом-интернат «Росинка» Чаусского района, ГУСО «Солтановский психоневрологический дом-интернат» и Сухаревская больница сестринского ухода Могилевского района.

Клубными учреждениями на селе проведено 89543 культурных мероприятия, в том числе концертов, спектаклей и театрализованных представлений 24600, что на 1,6% больше чем в 2018 году.

Обновлению культурной жизни села способствовала организация работы 93 филармонических площадок, которые действовали при клубных учреждениях области (из них 2 площадки действуют при районных клубных учреждениях гг.Чериков, Шклов). За 2019 год на филармонических площадках прошло 1834 мероприятий, в том числе: 1510 концертов, 32 спектакля, 161 театральное представление, свыше 130 других форм культурных мероприятий.

Концертное обслуживание площадок осуществлялось творческими коллективами и солистами клубных учреждений районов, профессиональных коллективов и артистов: УК «Могилевская областная филармония», УО «Могилевский государственный музыкальный колледж им.Н.А.Римского-Корсакова», УК «Могилевский областной театр кукол», УК «Могилевский областной драматический театр» и УК «Могилевский областной театр драмы и комедии им.В.И.Дунина-Марцинкевича». А также столичные артисты: ансамбль пограничной службы, ансамбль казацкой песни «Батька Атаман», народный фольклорный ансамбль «Гуляй Бульбаш», народный ансамбль «Родня».

На филармонических площадках также выступали творческие коллективы из других регионов Беларуси: хор ветеранов городского парка куль-

туры и вокальный коллектив «Спадчына» ДК железнодорожников г.Орша, шоу-кабаре «Фантазия» УК «Театр танца «Фантазия» из г.Бреста и др. Также на филармонических площадках были показаны цирковые представления: группой под управлением Влада Венца УК «Могилевская областная филармония», цирком «Профитто» УК «Гродненская областная филармония», цирком «Олимпия» из г.Минска.

Наибольшее количество выступлений профессиональных артистов состоялось на филармонических площадках Шкловского (22 концерта) и Чериковского (17 концертов) районов. Не были организованы выступления профессиональных артистов в Хотимском и Кировском районах.

Культурное обслуживание жителей отдаленных и малонаселенных пунктов, не имеющих стационарных учреждений культуры осуществлял 21 автоклуб, которыми за 2019 год проведено порядка 5500 культурных мероприятий. При автоклубах действует 33 клубных формирования, в том числе два коллектива с наименованием «народный» — ансамбль народной песни «Ровесники» автоклуба ГУК «Централизованная клубная система Чериковского района», народный ансамбль народной музыки и песни «Жывица» ГУК «Централизованная клубная система Горецкого района».

При этом оказывается широкий спектр услуг культуры и сопутствующих услуг, которые проводятся непосредственно в деревнях на открытых импровизированных сценических площадках, базах домов социальных услуг, фермах, полевых станах, по месту жительства.

Основными формами работы, наиболее приемлемыми для передвижного учреждения культуры и востребованными среди жителей, являются: концертные программы, вечера чествования, поздравления юбиляров, народные обряды и праздники, кукольные спектакли (вертеп), игровые программы для детей, благотворительные акции по месту жительства по оказанию социальной помощи, поздравления с праздниками и юбилеями, проведение праздников деревень, земляков, которые собирают большое количество жителей ныне живущих и некогда в них живших. Автоклубы приняли активное участие в концертном обслуживании избирательных участков во время Выборов депутатов Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь седьмого созыва, новогодней республиканской акции «Наши дети», работе информационно-социального поезда «Забота». Стало доброй традицией проведение концертных программ в период посевной и уборочной кампаний, поздравлений к юбилейным датам пожилых людей, проживающих в зоне обслуживания учреждения, культурное обслуживание людей, находящихся в отделениях круглосуточного пребывания, отделениях дневного пребывания, центрах коррекционно-развивающего обучения и реабилитации, домах-интернатах для престарелых и инвалидов, больницах сестринского ухода и др.

В целях создания условий для развития народных художественных

ремесел в Могилевской области действует 17 Домов (Центров) ремесел и Быховский Центр народного творчества и ремесел, из которых 5 расположены в сельской местности.

Деятельность районных Домов (Центров) ремесел Могилевской области направлена на выявление и изучение, развитие и популяризацию традиционных народных ремесел регионов; развитие современных видов декоративно-прикладного искусства, повышение профессионального мастерства мастеров области, вовлечение в процесс обучения и возрождения традиционных народных ремесел молодого поколения.

В базе мастеров декоративно-прикладного искусства Могилевской области насчитывается свыше 500 человек, из которых 21 мастер имеет статус народный мастер, 103 являются – членами Белорусского союза мастеров народного творчества.

Основные виды ремесел, которые удалось сохранить и возродить на территории Могилевской области, – соломоплетение, шаповальство, деревообработка, ткачество, изделия из бумаги, керамика и гончарство, лозоплетение, вышивка, бондарство, кружевоплетение и другие.

При районных Домах ремёсел, Центрах народных ремёсел работает около 100 клубных формирований декоративно-прикладного творчества, в том числе и по направлениям народных художественных ремесел, в которых занято 924 участника, в т.ч. 55 формирований для детей и подростков, с числом участников – 552 человека.

За 2019 год районными Домами (Центрами) ремесел проведено более 2400 культурных мероприятий. В том числе свыше 1330 выставок, 626 мастер-классов, 61 исследовательская и этнографическая экспедиция.

С целью популяризации народных художественных ремесел, различных направлений и жанров декоративно-прикладного творчества, демонстрации художественного разнообразия видов и форм декоративно-прикладного творчества проводятся фестивали, конкурсы, праздники и другие формы: региональный праздник-конкурс «Свята лялькі» (Круглянский район), региональный фестиваль народного творчества, народных промыслов и ремесел «Дрыбінскія таржкі», межрегиональный фестиваль-конкурс народного творчества фольклорных коллективов и мастеров декоративно-прикладного творчества «Кричевский конёк», конкурс декоративно-прикладного творчества и ремесел «Жывое дрэва рамяства», фестиваль «Рамесная майстэрня» (Краснопольский район), ежегодный пленэр по гончарству и керамике мастеров-керамистов (Центр ремесел п.Глуша Бобруйского района), пленэр мастеров соломоплетения (Чериковский район) и другие.

56 специалистов Домов, (Центров) ремесел и мастеров области приняли участие в Республиканской выставке «Калядныя ўзоры», 84 мастера – в V Республиканской выставке-ярмарке ремесел «Вясновы букет», где 11 мастеров были отмечены дипломами различных степеней.

В рамках XXVIII Международного фестиваля искусств «Славянский

базар в Витебске» приняли участие в ярмарке ремесел «Город мастеров» и 4 праздниках-конкурсах мастеров народных художественных ремесел, где завоевали ряд наград. В празднике-конкурсе по вытинанке «Ажурныя мары» победителями стали: Гарбар Любовь Александровна, член Белорусского союза мастеров народного творчества (г.Бобруйск) – диплом I степени в номинации «Вытинанка радиальной симметрии»; Бернадская Наталья Николаевна, член Белорусского союза мастеров народного творчества (г.Кричев) – диплом II степени в номинации «Вытинанка осевой симметрии», в празднике-конкурсе по соломоплетению «Папараць-кветка – 2019»: диплом лауреата I степени в номинации «Сувенир» – Кухтина Ирина и Кухтина Александра, ГУО «Детская школа художественных ремесел и искусства г.Быхова», дипломами III степени были награждены: в номинации «Головные уборы» – Зущик Елена Ивановна, народный мастер Беларуси, в номинации «Спиральное плетение» – Хизанейшвили Ирина Витальевна, народный мастер Беларуси, в номинации «Букет» – Северцева Татьяна. В празднике-конкурсе по традиционной свистульке «Салавейка-2019» мастера получили дипломы участника.

Непрофессиональные (любительские) коллективы художественного творчества и мастера области выполняют особую миссию по популяризации традиционной культуры Республики Беларусь на международном уровне. В течение года творческие коллективы и мастера области приняли участие более чем в 90 культурных событиях стран ближнего и дальнего зарубежья: России, Италии, Латвии, Украины, Польши, Эстонии, Хорватии, Болгарии, Литвы, Чехии и других. Результативность участия подтверждается более чем 600 дипломами и иными поощрениями за участие в международных и республиканских фестивалях и конкурсах, в том числе: 8 Гран-при, 156 дипломов I степени, 88 дипломов II степени, 64 диплома III степени.

В 2019 году заключены соглашения о культурном сотрудничестве между учреждением культуры «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы» и ФГБУК «Государственный Российский Дом народного творчества имени В.Д.Поленова» в рамках мероприятий VI Форума регионов Беларуси и России (г.Санкт-Петербург), государственным бюджетным нетиповым образовательным учреждением Дворец учащейся молодежи Санкт-Петербурга.

Кадровому вопросу необходимо также придать пристальное внимание, особенно подбору кадров на вакансии людей со специальным образованием, мотивировать сотрудников на получение образования по профилю учреждения.

В системе клубных учреждений Могилевской области работает 2558 человек, из них служащие составляют 57,9% (1482 человека). Из числа служащих: 37,9% – руководители (562 человека), 60,4% – специалистов (896 человек). Из числа специалистов – 69,6% (624 человека) имеют образование по профилю учрежде-

ния, 58,5% (525 человек) – с профильным образованием.

По образованию (по общему количеству работников):

высшее – 20,2%;

среднее специальное – 38,1%;

профессионально-техническое – 18,5%;

общее среднее и базовое – 23,0%.

По образованию служащие:

высшее – 31,9%;

среднее специальное – 50,6%;

профессионально-техническое – 10,2%;

общее среднее и базовое – 7,2%.

По возрастному составу служащие:

16-17 лет – 0,2%;

18-24 лет – 11,7%;

25-29 лет – 8,9%;

30-39 лет – 23,4%;

40-49 лет – 22,8%;

50-54 лет – 14,0%;

55-59 лет – 9,5%;

Старше 60 лет – 9,1%.

В настоящее время 3,4% (87 человек) от общего числа служащих (1482 человека) обучается в высших и средних специальных учебных заведениях, в том числе 24 человека поступили в учреждения образования в 2019 году. В том числе 60 человек получают высшее образование, 27 человек – среднее специальное.

Прошли курсовую переподготовку в 2019 году 39 человек из числа служащих клубных учреждений, в 2018 году – 22 человека.

За 2019 год УК «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы» проведено 14 образовательных семинаров, видеосовещаний, семинаров-практикумов, мастер-классов, которые способствовали повышению профессиональных качеств клубных работников. Среди них:

- республиканский семинар-практикум «Любительский театр в социокультурном аспекте города и региона»;

- областной семинар-практикум «Формирование и совершенствование исполнительских умений и навыков эстрадного пения»;

- областной семинар «Применение современных информационных технологий в деятельности клубных учреждений»;

- областной выездной семинар-практикум «Конкурентоспособность клубных учреждений: имиджевые стратегии» на базе учреждений культуры Славгородского района»;

- пленэр по гончарству и керамике мастеров-керамистов (Центр ремесел п.Глуша Бобруйского района);

- пленэр мастеров соломоплетения по созданию скульптур из кулевой соломы на базе Чериковского района и другие.

Для обогащения и обмена опытом работы с участием специалистов клубных учреждений, ученых и специалистов учреждений, занимающихся изучением и актуализацией традиционной культуры были проведены: международная научно-практическая конференция «Ценности традиционной культуры в контексте сохранения национально-культурной идентичности» (приняли участие представители 4 стран) и заседание круглого стола на тему «Фольклор как хранитель духовной культуры» с участием представителей регионов России.

Международный конкурс инструментального искусства «Музыкальная палитра»

14 марта на базе учреждения культуры «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы» прошел Международный конкурс инструментального искусства «Музыкальная палитра». На конкурсные прослушивания приехало свыше 50 конкурсантов, среди них индивидуальные исполнители и инструментальные дуэты от 7 до 15 лет из Беларуси и России.

Конкурс собрал не малое количество талантливых детей, подарил множество сюрпризов и ярких впечатлений. Удивляли, прежде всего, юные таланты.

Международный конкурс инструментального искусства «Музыкальная палитра» проводился с целью популяризации инструментального исполнительского искусства; выявления талантливых детей в сфере инструментального искусства и создания для них возможностей демонстрировать результаты своего творчества широкой публике. Также в целях конкурса – создать условия для творческой самореализации юных музыкантов-исполнителей, развитие талантов и их профессионального продвижения; воспитание и развитие личности детей на основе высокохудожественных образцов музыкального искусства. Данный конкурс проводился впервые, организатором которого является учреждение культуры «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы».

Конкурс – это возможность не только соревноваться за главный приз, но и прежде всего показать свой профессионализм, так сказать, внести новое в искусство и конечно же получить удовольствие от своего выступления.

Конкурсанты выступали в следующих номинациях: «Фортепиано. Соло»; «Фортепиано. Дуэт» (фортепианный дуэт); «Ученик – учитель» (фортепианный дуэт); «Аккордеон. Соло»; «Аккордеон. Дуэт» (инструментальный

дуэт); «Баян. Соло»; «Баян. Дуэт» (инструментальный дуэт). Оценивало конкурсантов профессиональное жюри в состав которого вошли: Елисеенков Олег Николаевич, заслуженный деятель искусств Республики Беларусь, белорусский композитор и исполнитель, доцент кафедры искусства эстрады учреждения образования «Белорусский государственный университет культуры и искусств», председатель жюри; Ткач Владимир Михайлович, заслуженный артист Республики Беларусь, солист Национального академического народного оркестра Республики Беларусь им.И.И.Жиновича; Кундянок Светлана Семеновна, заслуженный деятель культуры Республики Беларусь, старший преподаватель Могилевского филиала учреждения образования «Белорусская государственная академия музыки».

Высокий профессиональный уровень молодых исполнителей порадовал как членов жюри, так и слушателей. Конкурсные прослушивания прошли в несколько этапов. Сначала выступили конкурсанты в номинации «Баян» и «Аккордеон». После конкурсные прослушивания продолжились в номинации «Фортепиано». Награждение участников проходило в день проведения конкурсных просмотров. По итогам конкурса Гран-при завоевали:

- номинация «Баян. Соло» (средняя возрастная категория 10-12 лет) – Чепурин Иван, учащийся государственного учреждения образования «Оршанская детская школа искусств №1», Витебская область, руководитель Денисенко Павел Эдуардович;

- номинация «Фортепиано. Соло» (средняя возрастная категория 10-12 лет) – Полякевич Софья, учащаяся государственного учреждения образования «Детская школа искусств №1 г.Новополоцка», Витебская область, руководитель Мартос Маргарита Викентьевна.

Кристина Башаримова,
ведущий редактор УК «Могилевский областной методический центр НТ и КПР»

Фотоконкурс «Времена года»
по теме «Зима»

Учреждение культуры «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы» запустил Международный дистанционный фотоконкурс «Времена года». Целью проведения конкурса является развитие художественного и эстетического вкуса, творческих способностей участников, создание условий для самореализации посредством художественной фотографии, популяризации фотографии как вида искусства, выявление талантливых фотографов-любителей, представление их работ общественности.

В марте были подведены итоги Международного дистанционного фотоконкурса «Времена года» по теме «Зима». В качестве жюри выступили Щудло Мирон Васильевич – фотограф-художник, член Белорусского общественного объединения «Фотоискусство», Заслуженный художник PSA (Американская фотографическая ассоциация), Заслуженный и Почетный художник ассоциаций фотоискусства Европы и Азии (председатель жюри); Толкачев Анатолий Федорович – член Белорусского общественного объединения «Фотоискусство», художник Международной ассоциации фотоискусства (FIAP).

По теме «Зима» были представлены 27 фоторабот от 9 авторов Республики Беларуси и Российской Федерации. В конкурсе участвовали разножанровые работы: пейзаж, уличная фотография, животный мир и т.д.

Гран-при Международного дистанционного фотоконкурса «Времена года» по теме «Зима» за работу «Живая грань между двумя мирами» получил Удаковский Никита, воспитанник вокального кружка «Надзея» Сычиковского сельского клуба-библиотеки государственного учреждения культуры «Централизованная клубная система Кричевского района», Могилевская область, Республика Беларусь (руководитель Удаковская Елена Леонидовна).

Международный фотоконкурс «Времена года» продлится до 30 ноября и пройдет в следующих номинациях:

- «Весна»: 1 марта - 31 мая 2020 г.
- «Лето»: 1 июня - 31 августа 2020 г.
- «Осень»: 1 сентября - 30 ноября 2020 г.

Кристина Башаримова,
ведущий редактор УК «Могилевский областной методический центр НТ и КПР»
на фото работа победителя фотоконкурса Удаковского Никиты

XI районный смотр-конкурс детского творчества «Прыбяседскія зорачкі»

1 февраля на сцене районного Центра культуры состоялся гала-концерт победителей XI районного смотра-конкурса детского творчества «Прыбяседскія зорачкі». В отборочном туре в различных жанрах и номинациях приняло участие 16 вокалистов, 11 инструменталистов, 5 хореографических коллективов, 60 умельцев ИЗО и ДПИ. На суд жюри было представлено 62 номера. Призерами стали 21 участник отборочного этапа, в номинации «ДПИ» и «ИЗО» – 30 призеров.

Как всегда, на гала-концерте сияли наши «звездочки» во всем своем творческом многообразии. От номера к номеру зрители погружались в мир музыки, танца и песни, в котором открытая детская душа живет многогранно и с огромной силой магнетизма увлекает за собой. На гала-концерте присутствовали управляющая делами райисполкома Манушенко Валентина Ивановна и начальник отдела идеологической работы, культуры и по делам молодежи райисполкома Листратенко Светлана Владимировна. Они приняли участие в награждении победителей. Валентина Ивановна выразила огромную благодарность преподавателям Костюковичской детской школы искусств, руководителям коллективов и участникам смотра-конкурса, а также родителям за то, что они столько своих сил и знаний вкладывают в детей, создают все условия, чтобы наши дети достойно росли и развивались.

Дипломом I степени награждены: Рислинг Полина (жанр «инструментальное исполнительство», фортепиано), Дудаева Анастасия (жанр «инструментальное исполнительство», саксофон, РЦК), Голофаст Дина (жанр «инструментальное исполнительство», скрипка, ДШИ), ансамбль пианистов Козырева Мария и Будинщикова Карина (жанр «инструментальное исполнительство», ДШИ), вокальный ансамбль «Весялушки» (номинация «народное пение», ДШИ, агр. Тупичино), хореографический ансамбль «Задоринка» (жанр «хореографическое искусство», ДШИ).

Мы гордимся нашими детьми. Так держать!

Захаренко Светлана,
заместитель директора
централизованной клубной системы
Костюковичского района

II раённы фестываль дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва «Саламяны павук»

28 лютага ў Быхаўскім Цэнтры культуры, народнай творчасці і рамёстваў прайшоў II раённы фестываль дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва «Саламяны павук». Фестываль «Саламяны павук» арганізуецца адзін раз у два гады і праводзіцца ў апошнія дні масленічнага тыдня. Упершыню фестываль адбыўся ў 2018 годзе.

Фестываль накіраваны на адраджэнне і папулярызацыю традыцыйных тэхналогій вырабу саламяных павукоў, далучэнне шырокага кола людзей да мастацтва саломапляцення, удасканаленне прафесіяналізму майстроў і ўмельцаў дэкаратыўна-прыкладной творчасці, фарміравання сістэмы пераемнасці традыцыі вырабу саламянага павука.

Арганізатарамі фестывалю з'яўляюцца аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Быхаўскага райвыканкама, ДУА «Дзіцячая школа мастацкіх рамёстваў і мастацтваў г.Быхава» ДУК «Цэнтралізаваная клубная сістэма Быхаўскага раёна».

Саламяны павук – традыцыйнае ўпрыгожанне сялянскага жытла, дэкаратыўна-прасторавая канструкцыя, якая падвешвалася пад столлю, меў сімвалічнае значэнне, лічыўся абярэгам, які ахоўвае хату, забяспечвае здароўе і дабрабыт сям'і.

Дзякуючы намаганням калектыву дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў і мастацтваў Быхава і менавіта яе дырэктара Ірыны Генадзьеўны Кухцінай, народнага майстра Беларусі, была адроджана тэхналогія вырабу «саламяных павукоў», якая з'яўляецца аб'ектам нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Быхаўшчыны. У 2017 годзе традыцыі вырабу саламяных павукоў у Быхаўскім раёне была занесена ў Дзяржаны спіс аб'ектаў гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь.

Дарэчы, у Быхаўскім раёне сабрана самая вялікая ў Магілёўскай вобласці калекцыя павукоў-абярэгаў, якая ўвесь час папаўняецца новымі экспанатамі. У дзіцячай школе мастацкіх рамёстваў і мастацтваў г.Быхава налічваецца больш за 150 «павукоў» розных памераў.

Менавіта гэтым упрыгожванням з натуральнага прыроднага матэрыялу быў прысвечаны II раённы фестываль дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва «Саламяны павук».

У фестывалі прымалі ўдзел майстры дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, гурткі, студыі, аматарскія аб'яднанні клубных устаноў, навучальныя

ўстановы Быхаўскага і Слаўгарадскага раёнаў.

У рамках фестывалю праходзіла выстава-конкурс «У кожную хату сваё сонейка», якая ладзілася з 25 па 28 лютага ў фае Цэнтра культуры, народнай творчасці і рамёстваў. Каля 30 саламяных павукоў было прадстаўлена на выставе ў намінацыях: пірамідальны павук, рамбічны павук і павук у сучасным аздабленні.

Конкурсныя работы ацэньваліся па наступных крытэрыях (акрамя намінацыі «павук у сучасным аздабленні»): захаванне беларускіх народных традыцый; арыгінальнасць ідэі, самабытнасць мастацкага ўвасаблення; спалучэнне традыцыйнай творчасці і сучаснай культуры; мастацкі ўзровень выставачных работ; кампазіцыйнае і каляровае рашэнне; выкарыстанне новых тэхнік і тэхналогій у творчых работах.

Для вырабаў у намінацыі «павук у сучасным аздабленні» магчыма было выкарыстанне дадатковых матэрыялаў для аздаблення: паперы, каляровых нітак, стужак, тканіны, пер'я, сухіх кветак, раслін і інш.

Пераможцамі выставы-конкурсу «У кожную хату сваё сонейка» з узнагароджваннем дыпломам І ступені сталі: Нахаева Алёна Аляксееўна (Слаўгарадскі раённы Дом рамёстваў);

Лазарава Ганна (ДУА «Дзіцячая школа мастацкіх рамёстваў і мастацтваў г.Быхава», 12 гадоў);

Абавязковай часткай фестывалю з'яўляецца правядзенне майстар-класаў удзельнікамі фестывалю, у межах якіх заўсёды ідзе абмен вопытам работы, які дазваляе ўзбагачаць творчы патэнцыял майстроў, фарміраваць сістэмы пераемнасці традыцыі вырабу саламянага павука.

Таксама ў межах фестывалю быў арганізаваны карагод народных забаў «Традыцыі продкаў нашчадкам пакінем», на якім удзельнікі фестывалю прадстаўлялі конкурсныя гульнёвыя праграмы, якія складзены з народных гульняў і забаў, прымеркаваных да народнага свята «Масленіца». Пераможцам гэтага конкурсу стаў дзіцячы творчы калектыў Новаслабодскага сельскага клуба Слаўгарадскага раёна.

Кухціна І.Г.,
дырэктар ДУА «Дзіцячая школа мастацкіх рамёстваў і мастацтваў г.Быхава»

А наша вандроўка – па сёлах

У дзяржаўнай установе культуры «Цэнтралізаваная клубная сістэма Краснапольскага раёна» падведзены вынікі конкурсу «А наша вандроўка – па сёлах» па экспедыцыйнай дзейнасці сярод спецыялістаў клубных устаноў.

Фальклорныя, этнаграфічныя экспедыцыі можна лічыць самым каштоўным і галоўным сродкам вывучэння, захавання самабытнай народнай культуры, сродкам стымулявання прафесійна-творчай актыўнасці, набыцця спецыяльных навыкаў і ведаў у вобласці народнага мастацтва і прафесійнай дзейнасці па актуалізацыі і папулярызацыі фальклорна-этнаграфічнай спадчыны.

Конкурс праводзіцца з мэтай захавання фальклорна-этнаграфічнай спадчыны свайго рэгіёна; актывізацыі дзейнасці клубных устаноў па краязнаўчай, экспедыцыйна-збіральнай дзейнасці; фарміравання вопыту работы па актуалізацыі і папулярызацыі збораў; абмена вопытам работы, распаўсюджання лепшых узораў майстэрства; стымулявання прафесійнай і творчай дзейнасці, яе ўдасканаленне.

Конкурс быў пабудаваны на ацэнцы некалькіх аспектаў экспедыцыйнай дзейнасці: ацэньваліся справаздачныя матэрыялы за мінулы год, творчыя работы па актуалізацыі экспедыцыйных збораў, формы і сродкі папулярызацыі вынікаў экспедыцый.

Конкурс паказаў, што ўзровень папулярызацыі і актуалізацыі вынікаў экспедыцыйных збораў павысіўся: зборы не застаюцца ў схованках, спецыялісты клубных устаноў знаходзяць розныя формы іх «абнародвання», увядзення ў жыццё, узрос узровень папулярызацыі збораў праз напісанне эсэ, артыкулаў,

рэфератаў, публікацый, выступленняў на радыё, справаздач.

Вынікі конкурсу падведзены па намінацыях.

У намінацыі «Лепшы матэрыял па папулярызацыі экспедыцыйных матэрыялаў» адзначаны:

дыпломам I ступені Марчанка В.А., метадыст 1 катэгорыі Краснапольскага РЦК;

дыпломам II ступені Гомарава В.І., дырэктар Горскага СДК;

дыпломам II ступені Яфімчык Т.В., мастацкі кіраўнік Тур’яўскога СДК.

У намінацыі «Лепшая творчая работа па актуалізацыі экспедыцыйных матэрыялаў» адзначаны:

дыпломам I ступені Марчанка В.А., метадыст 1 катэгорыі Краснапольскага РЦК;

дыпломам II ступені Кандрацэнка А. Ул., мастацкі кіраўнік Ленінскага СДК;

дыпломам II ступені Крапіўніцкая Л.В., дырэктар Яноўскага СДК.

Прадстаўляем вашай увазе матэрыялы пераможцы конкурсу Марчанка В.А. «Асаблівасці фальклорнай песеннай спадчыны беларуска-рускага памежжа. Краснапольска-краснагорскі рэгіён» і «Калеча-малеча, колькі часоў да вечара?..», або вобразы дзіцячага фальклору малой радзімы.

Асаблівасці фальклорнай песеннай спадчыны беларуска-рускага памежжа. Краснапольска-краснагорскі рэгіён

Фальклор – жывы летапіс пра далёкае гістарычнае мінулае і ў той жа час – гэта гучны голас сучаснасці. Гэта духоўны капітал, скопішча мудрасці і шматвяковага вопыту народа, найвялікшая каштоўнасць любой краіны, якую трэба берагчы і развіваць. Праз фальклорныя песні захоўваецца багацце жывой народнай мовы, гістарычная і культурная спадчына таленавітых продкаў, самабытнасць краю.

На паўднёва-усходняй частцы Краснапольскі раён Магілёўскай вобласці Беларусі мяжуе з Краснагорскім раёнам Бранскай вобласці Расійскай Федэрацыі. Бліжэйшыя вёскі Краснапольшчыны, што знаходзяцца на памежжы, – Яноўка, Леніна, Выдранка, Горы, інш; вёскі Краснагоршчыны – Ярмоленка (не існуе з 2006 года), Зарэчча, Кібіршчына, Марозаўка, Ларняўск, інш. На гэтай памежнай тэрыторыі сфарміраваўся ўнікальны фальклорна-песенны пласт народнай культуры. Песенны фальклор гэтага памежжа, яго асаблівасці і сталі прадметам збірання і вывучэння для аўтара работы – метадыста ДУК «ЦКС Краснапольскага раёна» В.А.Марчанка, кіраўніка народнага фальклорнага ансамбля «Горскія харашухі» в.Горы.

Вядома, што на творах фальклору заўсёды ляжыць пячаць таго часу і таго асяроддзя, у якім яны доўгі час жылі або бытавалі.

Рэгіён краснапольска-краснагорскага памежжа – гэта рэгіён з цяжкавызначальнай этнічнай прыналежнасцю. Тут адбывалася і адбываецца цеснае этнакультурнае і сацыяльнае ўзаемадзеянне. У вёсках было і ёсць нямала змешаных руска-беларускіх шлюбаў, таму сямейны быт, сямейныя святы і абрады ўзбагачаліся і ўзбагачаюцца новымі мастацкімі фарбамі, якія накладваюць свае адценні на творы агульнаславянскага пласту.

Не адно стагоддзе абмену культурнымі здабыткамі на гэтай тэрыторыі спрыялі і такія з’явы, як аднадзённыя і шматдзённыя кірмашы (у вёсках Мядзведзі, Калюды, Пералазы, Горы і інш.). У вёсцы Горы кірмаш, які адбываўся ў дзень правядзення народнага свята пакланення крыніцам Дзясятухі (у дзясятую пятніцу пасля Пасхі), збіраў гандляроў і пакупнікоў з Беларусі, Расіі, Украіны, нават Польшчы. У час кірмашоў сустрэчы родзічаў і знаёмцаў з розных куткоў станавіліся і творчымі сустрэчамі, на якіх гучалі песні і выконваліся танцы пад найгрышы народных інструментаў.

У чым жа асаблівасць песеннай фальклорнай спадчыны памежжа Краснапольшчыны і Краснагоршчыны? Якая яна, песенная традыцыя гэтага рэгіёна?

Фальклорныя творы памежжа маюць нямала агульных асаблівасцяў, хоць могуць існаваць і ў крыху розных

варыянтах, бо для фальклору характэрна варыятыўная рухомая прырода. Як казаў В.Р.Бялінскі, «…і пераходзіць песня з роду ў род, ад пакалення да пакалення; і змяняецца яна з часам: то скароцяць яе, то ўдліняць, то пераробяць, то злучаць яе з іншай песняй…»

Цяжка дакладна высветліць паходжанне многіх твораў фальклорнай спадчыны памежнага рэгіёна. Якім народам былі народжаны гэтыя песні: «Як паехаў мой мілы ў дарогу», «Што й па морю», «Расцвіла ў лузе лаза», «Вецер вее», «У садзе груша расла», «Ой, там на гарэ» і інш. – рускім ці беларускім?

Жанравая ж разнастайнасць фальклорных песень памежжа такая: сямейна-абрадавыя (асабліва – вясельныя), каляндарна-абрадавыя, лірычныя (пазаабрадавыя), казацкія, рэкруцкія і песні ваенных гадоў, баладныя, прыпеўкі, песні, звязаныя з рухам (карагод, песня-гульня, шэсце), калыханкі.

Для больш дасканалага раскрыцця пачуццяў у фальклорных песнях выкарыстоўваюцца розныя сродкі мастацкай выразнасці: эпітэт, паралелізм, параўнанне, гіпербала, літота, экспрэсіўная лексіка, інш. Напрыклад: «Ой, белая лябёдачка ваду замуціла» – «Нясчасная мая доля – замуж захацела»; «З поля ветры дзьмуць» – «З чужой стараны госці йдуць» – гэта прыклады вобразнага паралелізму; «Зыбнула морічка, зыбнула, там наша Танечка ўтанула» – (дзяўчына выйшла замуж); «Барусечка мой чорненькі» (зварот да жаніха); «Забіраеце наша серябро» (нявесту) – прыклады метафары; «Голай галавой боб малаціць» – іронія; «Ой, то ні конічык – цялёнак, ой, то ні жаніх – дзіцёнак» (літота і паралелізм); «Ганначкі радня слёзкі лле» – метанімія, інш.

Характар апавядання ў песнях – маналагічны або дыялагічны («Дазволь, маці, удаву браці», «Не дазволю ўдаву браці»). У будове твораў: запеў – сказ – канцоўка; форма твораў – куплетная. Многія з песень па змесце горысныя, сумныя, заканчваюцца распевам «о-хо-хо», маюць словы «ой». («Як паехаў, ой, мой мілы ў дарогу, о-хо-хо»). Пэўна, гэта адбітак умоў жыцця і нескладанасцяў лёсу чалавека, ці навогул – з’яў глыбока правінцыяльнага краю, «літоўскай пустэчы», як у свой час называлася Краснапольшчына, ды розных падзей гісторыі народа і чалавечага жыцця.

У фальклорных песнях памежжа шырока прадстаўлены дыялектныя словы, песні насычаны ўстарэлымі словамі, простамоўнымі («брэшыш», «дурыць», «нікагенька», «добря»).

Фальклор памежжа мае фанетычныя асаблівасці, якія прадстаўлены дужа шырока. Гэта з’ява робіць мову памежжа асаблівай, якую называюць «трасянкай». У памежным фальклоры рускай тэрыторыі назіраюцца фанетычныя асаблівасці беларускай мовы. У якасці прыкладаў прывядзём толькі некаторыя з іх: постфікс –ся ў дзеясловах: даждуся; усячэнне –т у дзеясловах 3-й асобы адзіночнага ліку: рве, кіня; наяўнасць в-: вакно, вуліца, вочы; замена галосных: піце, сабе, пяём, глыбокая; яканне: дзяржыць, сядзела, мяне; змяненне націску: памёрла, дачка, не было, нікому; зацвярдзенне зычных: крэпкі, скарэй, «ўрэмя», грыбы, бяры; або змякчэнне зычных у беларускіх словах на рускі манер; замена з на ж: дражнілі;

інш. На той і другой тэрыторыі памежжа ўжываюцца іншамоўныя словы. Такія «няправільнасці» мовы ствараюць аўтэнтычную непаўторнасць і прыгажосць фальклору, пазнавальнасць рэгіёна.

Асаблівасці фальклорных песень краснапольска-краснагорскага памежжа ёсць і ў іх выкананні. Часцей яны спяваюцца без музычнага суправаджэння, валодаюць імправізацыйнасцю. Яны могуць мяняць настрой, характар, танальнасць, тэмп – усё залежыць ад сітуацыі і настрою спевака-пачынальніка. Многія з песень пачынае запяваць адзін голас (пачынальнік), які потым падхопліваюць іншыя галасы (абавязкова сярод іх – галаснік). Многія песні спяваюцца на два або больш галасоў, якія прыгожа разгортваюць мелодыю. Для рэгіёна характэрна працягласць гукавядзення, што робіць творы меладычнымі, пявучымі, плаўнымі і прыгожымі. Распеўнасць дасягаецца распевам, калі на адзін слог даводзіцца некалькі гукаў.

У песнях часта сустракаюцца паўторы цэлых радкоў. Бывае, што апошні радок аднаго куплета становіцца пачаткам другога. Гэта спрыяла лёгкаму запамінанню.

У некаторых творах ёсць абрывы слоў, калі слова не дапяваецца цалкам. Напрыклад: «Казак да дзяўчыны што й вечара хо…» – (замест «ходзя»).

Для песень характэрна шырокая напеўнасць, меладычнасць, пачуццёвасць, павольнасць, якія прымушаюць да роздуму. Што і казаць, многія з іх нараджаліся і спяваліся пад час выканання доўгай працы – у час жніва, калі

браўся лён, або пад гудзенне пралкі ці за кроснамі доўгімі зімовымі вечарамі. Вось дзе жанчыны маглі выказаць свае пачуцці і думкі, паскардзіцца на горкі лёс. Адкрытасць і палётнасць характэрны для абрадавых песень, якія спяваліся на адкрытай прасторы. Голас павінен быў ляцець у паветры, дасягаць далечыні – гэта быў зварот да Бога, сонца, поля, мора, інш («Памажы нам, Божа, вясну загукаці», «Вясна-вяснуля, дзе ты заснула, гу-у-у» і інш.).

Такім чынам, мяжа этнакультурнай прасторы не супадае з мяжой геаграфічнай; фальклор існуе выключна ў дыялектнай форме, у форме мясцовых, вузкалакальных варыянтах; фальклорныя песні краснапольска-краснагорскага памежжа блізкія па сваім характары, музычных і зместавых асаблівасцях, па жанрах.

Валянціна Марчанка,
метадыст 1-й катэгорыі РЦК
ДУК «ЦКС Краснапольскага раёна»

«Калеча-малеча, колькі часоў да вечара?..», або вобразы дзіцячага фальклору малой радзімы

Непаўторная мясцовая гісторыя ці фальклорная спадчына не можа быць беднай ці багатай, цікавай або нецікавай. Трэба толькі прыгледзіцца, пашукаць, знайсці ці ўспомніць і абавязкова захаваць яе. Бо нашы нашчадкі, калі яны запытаюцца пра мінулае, не павінны знайсці зарослую травой забыцця спадчыну свайго народа і сваёй малой радзімы.

Мінулае цікавае не толькі неардынарнымі з'явамі, здарэннямі і знешне прывабнымі атрыбутамі, але і сваім зместам, сваёй сутнасцю, захаванасцю ў чалавечай памяці…

Народная мудрасць і творчасць выступаюць у фальклоры – казках, песнях, абрадах, гульнях, забавах – праз розныя вобразы. З далёкага майго дзяцінства засталіся ў маёй памяці такія з іх, як «Калечына-малечына», «Баба-калечка», «Старчык-мальчык», «Ікаўка», «Дзед», «Мышка» і іншыя.

«Калечына-малечына» была пастаяннай забавай для нас, вясковай дзятвы. І гулялі ў яе выключна ў час, калі пасвілі вясковых кароў. У вёсцы была ўстаноўлена «рядоўка» – чарга, па якой кожны двор, які меў у сваёй гаспадарцы жывёл, вылучаў з ліку членаў сям'і пастухоў, якія пасвілі вясковую скаціну – кароў, цялят, авечак. З маленства такімі пастухамі станавіліся і мы – дзеці. За доўгі дзень пасцьбы ў якія толькі гульні і забавы мы не гулялі! А калі пачыналі сумаваць, з нецярплівасцю пыталіся: «Калечына-малечына, сколькі часоў да вечара?».

Хто ж яна такая – «Калечына-малечына»? Гэта звычайны пастухоўскі кій. Менавіта яго мы ставілі на ўказальны палец, утрымлівалі кій вертыкальна і, звярнуўшыся да яго, задавалі сваё пытанне, пасля якога лічылі гадзіны: «Адзін, два, тры, чатыры…». На якім ліку кій валіўся, столькі гадзін і заставалася да вечара, да канца пасцьбы.

Акрамя «Калечыны-малечыны» быў яшчэ і вобраз «Баба-калечка».

«Бабу-калечку» мы прасілі нас сагрэць. Справа ў тым, што ўсё дзяцінства ўлетку мы плёскаліся ў балоце. Плёскаліся да пасінення! А потым, калі выходзілі на мураваны лужок, прыкладалі да вуха далонь, нахілялі на той бок галаву, скакалі на адной назе і прыгаворвалі: «Баба-калечка, сагрэй чалавечка, еслі не сагрэеш, сама пакалееш». Так вытрасалася вада з вуха, а мы саграваліся ад сваіх скокаў то на адной, то на другой назе.

Па «малюнку» на далоні пасля купання і па звароту да «Бабы», «Дзеда», «Серенькага мядзведзя» мы атрымлівалі «прагноз пагоды» на наступны дзень. Спачатку ўсё рабілася, як і ў дзеі «Баба-калечка», толькі прыгавор быў такі: «Калдуй, Баба, калдуй, Дзед, калдуй, Серенькі мядзведзь, – ці на хмару, ці на цень, ці на ясны дзень. Якая заўтры будзя пагода?» Потым адымалі далонь ад вуха і разглядалі адбітак на ёй. Калі далонь была светлая, мы радаваліся «прагнозу» – будзе ясны дзень. Калі на далоні былі плямы, часам сінія ад нашага пераахаладжэння, мы хмурыліся, бо гэта прадвесціла пахмурнае надвор'е ці дождж. А мы ж марылі пра купанне і на наступны дзень. І купаліся, як казалі, уволю, бо дарослыя былі на рабоце ў полі, а мы даглядалі адзін аднаго, пасвілі гусей і амаль увесь дзень належылі самі сабе.

Да «Бабы», «Дзеда», да «Серенькага мядзведзя» мы звярталіся і тады, калі клапаціліся аб выкананні нейка-

га жадання, ці збіраліся даць абяцанне пра што-небудзь. І тады казалі, напрыклад, так: «Калдуй, Баба, калдуй, Дзед, калдуй, Серенькі мядзведзь, мы не будзем біцца», або: «Калдуй, Баба, калдуй, Дзед, калдуй, Серенькі мядзведзь, ніхай матка (маці) не балее». Гэта былі і нашы дзіцячыя малітвы, і нашы абраканні, і іншыя магічныя дзеянні.

Яшчэ можна было звярнуцца да «Старчыка-мальчыка». Гэта было ў тым выпадку, калі ў вока трапляла парушынка. Тады трэба было закрыць вока, узяцца двума пальцамі за вейкі, дзёргаць іх у такт слоў і прыгаворваць: «Старчык-мальчык, вынь сурынку, еслі не вынеш, самому засурю».

Калі ж на чалавека нападала ікаўка, то трэба было на адным дыханні некалькі разоў прамовіць: «Ікаўка, Ікаўка, стань у варот, хто будзя йіціць, ты тому скок у рот».

«Мышка, Мышка, на табе зуб лубяны, а мне дай касцяны», – прасілі мы мышку і кідалі ў запечак выпаўшы малочны зуб.

Калі добра падумаць і паразважаць нават з вышыні сучаснай свядомасці, то можна заўважыць, што кожная з гэтых простых народных дзіцячых забаў мае пад сабой пазітыўны патэнцыял, мудрасць і сапраўднае цалебнае ўздзеянне – псіхалагічнае ці фізічнае. Лёгка пагадзіцца і з К.Д.Мушынскім, які раіў разглядаць кожны народны твор як «акно», праз якое дзеці бачаць, пазнаюць той ці іншы бок жыцця.

Кожны з апісаных фальклорных вобразаў выконваў свае функцыі і меў свае мэты. Характар жа зваротаў-заклікаў быў розны. Ён мог адпавядаць загаду, патрабаванню («стань у варот», «вынь сурынку»), просьбе («сагрэй чалавечка», «калдуй, баба»), пагрозе («еслі не вынеш, самому засурю»), пытанню («сколькі часоў да вечара») і інш.

Вось якімі мастацкімі формамі і захапляльнымі вобразамі была напоўнена наша дзіцячая рэчаіснасць і наша своеасаблівая рытуальна-магічная практыка. Генетычныя ж вытокі вобразаў ідуць у глыбокую старажытнасць чалавечага існавання. Ды і хто сёння адкажа, якія сілы прыроды ўвасобіліся ў іх? І што гэта за вобразы? Нейкіх вельмі старажытных татэмаў, з якімі звязвалася ў разуменні далёкіх продкаў усё існае ў іх свеце? Або саміх продкаў? Ці якія іншыя?

Лёгка было заўважыць, што мову я імкнулася цытаваць з захаваннем яе асаблівасцей, якія сфарміраваліся ў той памежнай мясцовасці, дзе я нарадзілася і жыла. Мая малая радзіма, па зямлі якой мы разам з табой, чытач, зрабілі падарожжа ў часе, – гэта вёска Ярмоленка Краснагорскага раёна Бранскай вобласці, якая знаходзілася на мяжы з Краснапольскім раёнам Магілёўскай вобласці Рэспублікі Беларусь. Нарадзілася я ў 1958 годзе, а ў 1981 пераехала ў Беларусь, скончыла Магілёўскі педагагічны інстытут, з задавальненнем пасябравала з беларускай мовай, беларускай культурай. Трэба адзначыць, што краснагорска-краснапольская памежная тэрыторыя – рэгіён з цяжкавызначальнай этнічнай прыналежнасцю, тэрыторыя цеснага ўзаемадзеяння і адзінай культурнай прасторы. У гэтым глыбока перыферыйным рэгіёне народная вясковая культура заставалася жывой з’явай і ў сярэдзіне мінулага стагоддзя. У свеце гэтай культуры, фальклорнага багацця і прайшло маё дзяцінства. Я на ўсё жыццё ўвабрала гэта багацце ў сваё сэрца і памяць, захоўваю яго і з вялікай асалодай дзялюся са сваімі калегамі, землякамі, унукамі і з усімі вамі.

Валянціна Марчанка,
метадыст 1-й катэгорыі РЦК
ДУК «ЦКС Краснапольскага раёна»

«Восеньская скарбонка»

сцэнарый фальклорнай праграмы

Зала ўпрыгожана пад стылізаванную беларускую хату. Таксама на «авансцэне» з натуральных каласкоў зроблена «ніва». З аднаго боку стаіць невялікі куфар. Гучыць беларуская народная музыка. На сярэдзіну залы выходзіць вядучая.

Вядучая: Добры дзень, сябры! Беларуская зямля славіцца сваёй багацейшай старажытнай народнай культурай. Яе старадаўнія традыцыйныя ўзоры дажылі да нашых дзён разам з абрадамі, песнямі, гульнямі, танцамі. Ведаць сваю нацыянальную народную творчасць, родную мову, гісторыю і культуру – гэта значыць не парываць з вытокамі сваёй айчыны, свайго народа.

На працягу стагоддзяў на аснове ўмоў жыцця скаладіся гадавыя абрады і святы беларусаў: зімовыя, веснавыя, летнія, восеньскія.

І сёння мы запрасілі вас да сябе ў госці, каб разам успомніць восеньскія святы і прысвяткі нашых продкаў.

Вось переда мной гэты куфар. Які напоўнены скарбамі. Тут знаходзяцца рэчы – сімвалы восеньскіх святаў. І кожная рэч пакліча нас на свой абрад ці прысвятак. Адкажыце – якія восеньскія народныя святы вы ведаеце? *(адказы)* Ну, а зараз давайце адчынем куфар і дастанем адтуль сімвал верасня. *(дастае серп з куфра).* У мяне у руках серп. Адкажыце, што гэта за прылада такая? Так-так! Сярпом жалі жыта. З зерня потым рабілі муку і пяклі хлеб. А жніво пачыналася з абрада «Зажынкі». І мы запрашаем вас на «Зажынкі»!

Пад музыку выходзяць старэйшая жанчына і трое дзяўчат.

Жанчына *(аглядаючы «ніўку»)*: Дзяўчаткі, бачыце, жніво ўжо паспела, хадземце зажынаць.

Першая дзяўчынка *(абходзіць «ніўку» са словамі)*: Якое жыта наша харошае, ды высокае, каласы налітыя, ды зерне ядронае!

Жанчына: Перад тым як жыта зажынаць, давайце левую руку перавяжам чырвонай ніткай, каб не балела рука.

Дзяўчаты адрываюць ад клубка ніткі, адна адной перавязваюць левую руку.

Другая: Цётка Ганна, вы многа гадоў зажыналі жыта і ніхто ніколі не пакалечыў рукі і не парэзаў пальцы, зажынайце і сёлета.

Жанчына: Добра, дзяўчаткі, добра, буду зажынаць.

Ой, да паласа шырокая,
да жыта добрае *(хрысціцца)*.
Госпадзі Божа, дапамажы.
І ты, прысвятая Прачыстая Божая
Маці, памажы жыта зажаці і дажаці.

Зажынае жыта і засоўвае каласы за пояс.

Трэцяя: Цётка Ганна, а для чаго вы гэта робіце?

Жанчына: Каб не балела спіна і гнулася, як гэтыя каласы. Каб хутчэй дажаць жыта. А цяпер, мае дзяўчынкі, пасвячу вас святою вадою, каб даў Бог вам здароўя. Каб рукі і спіна не балелі.

Жанчына асвяшчае ўсіх жнеек святой вадой.

Жанчына: Дзяўчаты, а зараз давайце нажнём па тры жменькі кожная і зробім першы сноп, упрыгожым яго, каб занесці яго да дому самага працавітага гаспадара нашай вёскі.

Жнейкі жнуць кожная па тры жменькі. Імітыруюць «вязанне» снапа, стаўшы ў круг. Пры гледачах дзяўчаты ўпрыгожваюць сноп. Затым ставяць сноп на засланы ручнік.

Жанчына:

А я пакладу пад сноп
сыр і хлеб,
а яшчэ медныя грошы
каб ураджай быў харошы.

Дзяўчаты вядуць карагод вакол снапа.

Жанчына: Жнеечкі, ужо сонца нізка, вечар блізка. Жыта расой пакрылася, пара збірацца да дому, наш першы сноп з поля аднесці.

Дзяўчаты і Жняя-жанчына пакідаюць сцэну.

Вядучая *(падыходзіць да куфара)*: Дарагія сябры, я зноў зазірну ў куфар! *(дастае сявеньку).* Вось у мяне ў руках сявенька – сюды ссыпалі зерне, ішлі на поле і засявалі яго. А яшчэ гэту сявеньку назвалі ў верасні Багачом, і святкавалі свята – Багач.

Гэта старажытнае свята заканчэння ўборкі зернавых. Жыта з поля сабрана, і будзе хлеб на ўсю зіму! Можна святкаваць. Галоўны атрыбут свята – сявенька, напоўненая зернем. 21-га верасня святкуецца гэта свята.

Вядучая: Моладзь у гэты дзень брала сявеньку, напоўненую жытам і па чарзе пераносіла яе ад гаспадара да гаспадара, тым самым жадаючы кожнаму багацця. Лічылася, што Багач-сявенька прыносіць у дом дастатак і шчасце. Таму кожная сям'я яму была рада. Вось давайце паназіраем за гэтым абрадам!

Уваходзіць Гаспадыня.

Гаспадыня *(гучна)*: Васіль, сыночак, прынясі мне тыя кветкі, што ў збане стаяць.

Уваходзіць сын з букетам.

Сын: Можа ніхто не прыйдзе, а ты ўсё ўвіхаешся.

Гаспадыня: Прыйдуць, абавязкова прыйдуць, ідзі Васілька, апраніся пасвяточнаму. Сёння ж Багач, а я тым часам накрыю стол.

Сын: Ды іду ўжо, маці, іду *(выходзіць).*

Гаспадыня засцілае настольнікам стол, ставіць вазу з кветкамі.

За сцэнай чуецца музыка.

Гаспадыня: Васіль, дзе ты падзеўся? Ужо госці ідуць, Багач нясуць.

Сын: Іду, маці, іду! *(Выходзіць)*

Гучыць музыка, выходзяць дзяўчаты. Яны нясуць плеценую лубку з жытам і свечкай пасярэдзіне, зажыначны сноп і кошык.

Першая: Ідзе Багач багаты – адчыняй дзверы, хто яму рады.

Гаспадыня: Вельмі рада Багачу. Дзверы адчыніць хачу.

Другая: Ідзе Багач чыстымі нівамі, Вязе багаты ўраджай вазамі.

Трэцяя:

Прыйшоў багач – кідай рагач.
Бяры сявеньку ды сей памаленьку.

Першая: Багача на пачэсны кут адпраўляем. *(Ставіць сявеньку на покуць.)*

Другая *(з паклонам):* А вам шчасця, здароўя, дастатку жадаем! Дык няхай жа вам будзе чыста ў полі!

Трэцяя: Багата ў хаце! Даўгалецця і згоды!

Першая: Век гора не знаці!

Гаспадыня *(з паклонам):* Дзякуй, дзякуй, што хату не абышлі!

Сын *(з паклонам)*: Добрыя словы для нас знайшлі!

Дастае з кошыка, які стаіць побач са сталом жбан мёду.

Сын: Дорым вам, госцейкі, збаночак мёду, каб салодка было на дарогу.

Гаспадыня: А яшчэ дорым грошы, каб кожны быў прыгожы і харошы.

Першая: Дзякуй, дзякуй! Дай Божа, гэтай хаце ніколі дрэннага не знаці!

Другая: Каб было чым засяваці, абсяваці!

Трэцяя: Ды яшчэ болей жаць, нажынаці.

Усе разам: А праз год новага Багача дачакаці!

Гаспадыня: Да пабачэня!

Дзяўчаты пакідаюць сцэну.

Вядучая: Ну, а зараз пагаворым пра другі месяц восені – кастрычнік. А якія святы вы, сябры, ведаеце, што спраўлялі нашы продкі ў кастрычніку? *(адказы).* Дзякуй, давайце пагаворым пра адно яркае свята – Пакроў.

Пакроў – народнае свята глыбокай восені, пасля яго пачыналася зіма. Сяляне стараліся закончыць палявыя работы, усебакова падрыхтавацца да зімы. Пра гэты дзень было шмат прымавак: «Прышлі Пакровы, пытаюцца, ці да зімы гатовы?», «Калі да Пакроваў не было снегу не будзе яго яшчэ два тыдні». Святкавалі Пакроў 14 кастрычніка.

І зараз я зазірну ў наш куфар *(дастае гліняны гарлач і капусту).* Вось гэтыя рэчы сімвалізуюць Пакровы. Чаму?

Пакровы заўсёды чакалі, бо тады было менш работы. І па традыцыі ў вёсках спраўлялі святочныя кірмашы. На кірмаш неслі прадаваць садавіну і гародніну, што вырасцілі дома. Прадавалі гарлачы, свістулькі, талеркі: тое, што рабілі дома. Гаспадыні прадавалі бублікі і цукеркі, піражкі і аладкі.

І зараз да нас завіталі гандляркі восеньскага пакроўскага кірмашу. Сустракайце!

Гучыць вясёлая музыка. На сцэну выбягаюць гандляркі з кошыкамі, у якіх знаходзіцца тавар.

Першая:
Падбягай, налятай!
Што па густу – купляй!

Другая:
Тавары нашы – грошы вашы!

Трэцяя:
Што прынеслі – прадавайце!
Што хацелі – набывайце!

Чацвёртая:
Калі ласка – гладышы.
Выбірайце для душы.
Малако ў іх налівайце,
Ганчароў успамінайце.

Пятая:
Вось капусты качаны,
Кілаграм па шэсць яны!

Першая:
Мы добрыя гаспадыні,
У нас поўныя скрыні.
Міскі фарбаваныя,
Прыгожыя, маляваныя.

Другая:
Цыбуля золатам гарыць,
Пад сонцам шчыра зіхаціць.
Павязана ў вязанкі як быццам абаранкі…

Трэцяя:
Пірагі ды плюшкі,
Абаранкі, сушкі…
Грошай многа не бяру,
Амаль дарам прадаю.

Чацвёртая:
Паглядзі часнок які
Вырасцілі людзі,
Ежа з гэтым часнаком
Вельмі смачнай будзе.

Пятая:
Нашы дошкі распісныя!
Паглядзіце – вось якія!

Першая:
Пірагі і пернікі.
ласункам усім сапернікі!

Другая:
Паглядзіце, калі ласка –
тут і сала, і каўбаска!

Трэцяя:
Аладкі! Аладкі! Для дзеда і бабкі!
Для малых рабятак по сто рублёў дзесятак!

Вядучая: Вельмі добры тавар у вас, ганляркі! Дай вам Божа, шмат гадоў пажыці. Цераз дзень, цераз два на кірмаш хадзіці!

Дзяўчаты пад музыку пакідаюць сцэну.

Вядучая: А яшчэ на кірмашах ладзіліся гульні і забавы. І зараз я запрашаю вас на гульню «Мікітаў лапцік».

Праводзіцца гульня.

Вядучая: Сябры, і яшчэ адна гульня, у якую гулялі нашы продкі. Яна называецца «Слуцкія паясы». Запрашаю вас на гульню!

Праводзіцца гульня.

Вядучая: Дзякую ўсім! І давайце зноў зазірнём у наш куфар *(дастае адтуль кудзелю, клубок нітак, вышываны ручнік, саматканы пояс).* У мяне – сімвалы свята трэцяга месяцы восені лістапада. Паглядзіце, калі ласка! Менавіта 14 лістапада спраўлялі Кузьмінкі. Дзень

шанавання святых Кузьмы і Дзям'яна. Гэта свята сустрэчы зімы і праводзін восені. Раней казалі: «Кузьмінкі – па восені памінкі». Святыя браты Кузьма і Дзям'ян лічыліся пакравіцелямі кавалёў і дзяўчат-рукадзельніц.

Свята гэта рамяства,
дамашняга ачага,
свята не бяздзелля.
Свята рукадзелля!

Вось таму я і дастала з куфра такія цудоўныя вырабы ручной работы.

На Кузьмінкі дзяўчаты збіраліся разам у каго-небудзь дома, бралі з сабой вязанне, вышыўку і праводзілі вечары за рамяством і бяседай.

І заўсёды ў гэты дзень стараліся зрабіць абярэг для дома, для сваіх родных, для сябе. І самыя папулярныя абярэгі ў нашых продкаў былі – лялькі і паясы.

Гучыць лірычная музыка.

Вядучая: У сем'ях беларусаў здаўна было шмат лялек. Адны аберагалі дамачадцаў, другія навучалі дзетак, трэція лячылі, а з чацвёртымі дзеткі проста забаўляліся. І менавіта на Кузьмінкі абярэжныя лялькі выраблялі без адзінай іголачкі і нажніц, яны адвадзілі ад сям'і сурокі і чары. У нашых продкаў была амаль сотня лялек на ўсе выпадкі жыцця.

Мы пакажам вам некалькі лялек-абярэгаў, што зрабілі ў нашым гуртку дэкаратыўна-прыкладной творчасці «Чудеса в сундучке».

Выходзяць па чарзе дзяўчынкі з лялькамі ў руках. Вядучая расказвае пра кожную ляльку. Дзяўчынкі дэманструюць лялькі гледачам.

Вядучая: Перед намі – лялька-абярэг Траўніца. Яна сочыць за тым, каб хвароба не пракралася ў хату. Ад яе вея цеплынёй, як ад клапатлівай гаспадыні. Лялька і аберагае ад злых духаў хваробы, і добрая суцяшальніца. Лялька напоўнена духмянай лекавай травой. Калі пацерці такую ляльку ў руках, па пакоі разнясецца травяны водар, які адгоніць духаў хваробы.

Матулі, адпраўляя дзяцей у дарогу, акрамя благаслаўлення давалі ім ляльку-абярэг з катомкамі ў руках. У такіх катомках знаходзілася родная зямля, а лялька называлася Падарожніцай. Калі рабілі такую ляльку, то чыталі малітвы. Лічылася, што тады лялька будзе мець магічную сілу. І кожны падарожнік заўсёды адчуваў падтрымку ад такога абярэга.

Восенню ў хаце нашых прадзедаў, як правіла, з'яўлялася лялька Зернавушка ці Крупенечка. Зерне ці крупы насыпалі ў мяшочкі і рабілі з іх лялькі. Лялька-бочачка захоўвала ў сабе зерне ўсю зіму. Яе давалі пагуляць дзецям, каб зерне ці крупа назапасілі жыццёвую энергію. А ўвесну, калі пачыналі сеяць, стараліся кінуць у глебу хоць колькі зярнятак з лялькі. Тады будуць добрыя ўсходы.

Нашы лялькі – гэта абярэгі для аховы хатняга ачагу ад злых духаў, ад нягод і бед, для захавання добрага настрою. Дом, дзе ёсць такі абярэг, заўсёды напоўнены радасцю і весялосцю!

Удзельніцы гуртка пакідаюць сцэну.

Вядучая: А зараз мы з вамі палюбуемся на вырабы ўдзельніц клуба «Золотая нить», якія менавіта да Кузьмінак гэтага года выткалі паясы.

Пояс у традыцыйнай культуры беларусаў з'яўляўся значным і выключна шмат функцыянальным прадметам. Ён быў неабходным кампанентам адзення, выконваў разнастайныя сімвалічныя і абрадавыя функцыі, а таксама выкарыстоўваўся ў побыце ў розных мэтах.

У традыцыйным касцюме пояс выконваў адразу некалькі функцый: практычную, сімвалічную, магічную, этычную, знакавую, эстэтычную. Па поясу можна было даведацца аб месцы жыхарства чалавека.

На сцэну выходзяць дзяўчаты з паясамі. Яны вядуць карагод. І калі вядучая расказвае пра пояс, кожная дзяўчынка прэзентуе гэты пояс.

Вядучая: Перад вамі пояс Быхаўскага раёна. Дэкаратыўная кампазіцыя нашага пояса ўяўляе сабой шанаванне любові да роднага краю. Па сярэдзіне пояса: рака Днепр – сімвал вады, а па баках сімвалы роднай прыроды: лясы, лугі і палі.

Узор наступнага пояса ўяўляе сабой своеасаблівы гімн ураджаю. Тут вобраз урадлівасці маці-Зямлі. Жнеі абвязваліся поясам з гэтым узорам і затыкалі за яго серп ішоўшы на жніво.

А вось гэты ўзор вытканы не толькі для прыгажосці, ён яшчэ і вучыць маладых хлопцаў і дзяўчат, каб яны слухалі старых людзей, вучыліся ў іх розуму. А завецца гэты ўзор «дзедам» ці розумам. Калі хочаш па-сапраўднаму ўшанаваць сваіх продкаў, трэба выткаць вось такі ўзор. І надзявалі такія паясы на памінальную вячэру, на Дзяды.

Ахоўная роля тканых паясоў асабліва ярка выяўлялася ў часы ўсенароднага бедства: вайны, засухі, неўраджаю. І надзявалі нашы дзяды і прадзеды вось такі пояс, як свяшчэнны знак, своеасаблівы абярэг ад хвароб і нячысцікаў.

Рэкі ў жыцці нашых продкаў адыгрывалі яркую ролю, сяліліся беларусы на берагах рэк, карміліся з іх, рэкі былі для іх дарогамі. І калі трэба было набраць вады з жыватворнай крыніцы, павязвалі вось такі пояс, з узорам вады.

А вось такі пояс надзявалі дзяўчаты, калі ішлі на ўзгорак вясну загукаці. Тут узор урадлівасці і жыццёвых сіл прыроды.

Высокае духоўнае пачуццё – каханне – канчатковай мэтай ставіла стварэнне сям'і. На гэтым поясе вытканы ўзор кахання, шчаслівай сямейнай долі. Такі пояс у падарунак атрымлівалі жаніх і нявеста ад сваіх бацькоў.

Дзяўчаты пакідаюць сцэну.

Вядучая: Восень багата на святы і абрады. А дзе свята – там і песня! І няхай песня, якая зараз прагучаць, пакіне ў нашым сэрцы толькі добрыя ўспаміны пра восень гэтага года. Сустракайце! На сцэне – народны ансамбль «Дняпроўскія зоры». Выконваецца песня на словы Д.Алешкі «Давайце сабярэмся разам!».

Вядучая: Вось і закончылася наша сустрэча. Да пабачэння!

Гучыць беларуская мелодыя. Вядучая развітваецца з гледачамі.

А.А.Байкова,
мастацкі кіраўнік
Цэнтра культуры, народнай творчасці і рамёстваў

ДАМАШНІЯ АБЯРЭГІ

сцэнарый фальклорнай праграмы

Дзеючыя асобы: *Вядучая, Гаспадар, Гаспадыня, старэйшая дачка Алена, малодшая дачка Васіліна.*

Рэквізіт: *саламяны «павук», ваза і галінкі вярбы, лялька Траўніца, тканыя паясы, драўляная птушка, драўляная фігурка мядзведзя, падкова, «закладкі» для кніг.*

Пляцоўка, дзе праходзіць мерапрыемства, афармлена пад сялянскую хату: «чырвоны кут», «бабін кут», «мужчынскі кут», сама «хата» ўпрыгожана дыванам, ручнікамі, посцілкамі, на стале – абрус.

Выходзіць вядучая.

Гучыць лірычная беларуская мелодыя.

Вядучая: Добры дзень! Дарагія сябры! Мы запрасілі вас на незвычайную праграму, якая носіць назву «Хатнія абярэгі». А што такое «абярэг»? *(адказы гледачоў).*

Вядучая: Так. Абярэг – гэта прадмет, які валодае здольнасцю аберагаць чалавека ад розных бедстваў і напасцяў. Давайце зазірнем у «хату» нашых продкаў і даведаемся, як людзі абараналі сябе і сваё жытло.

Абярэгі для сям'і былі ў кожным доме, і кожная гаспадыня дакладна ведала, з дапамогай чаго можна зберагчы прастору ад хвароб, няшчасцяў, сурокаў, як прыцягнуць у дом багацце і дабрабыт. І ў наш час абярэгі для дома не страцілі значнасць, многія гаспадыні выкарыстоўваюць веды прабабуль, якія дапамагаюць забяспечыць мір і росквіт у сям'і. Ролю сямейнага талісмана могуць выконваць абсалютна розныя атрыбуты, якія дайшлі да нас са старажытных часоў і даказалі сваю карысць.

Такім чынам, зазірнем у хату нашых прабабуль і прадзядуль.

Гучыць беларуская мелодыя.

У «хату» па чарзе ўваходзяць персанажы і займаюць свае месцы.

Вядучая: Давайце знаёміцца: гаспадар гэтага дома – Ігнат *(мужчына займае месца ў працоўным кутку хаты).* Гаспадыня – Акуліна *(жанчына займае месца ў «чырвоным куце» хаты).* Старэйшая дачка – Алёна *(дзяўчына займае месца ў «бабіным кутку» хаты).* І малодшая дачка – Васіліна *(дзяўчынка становіцца побач з вядучай).*

І зараз мы разам з Васілінай пазнаёмімся з хатнімі абярэгамі. Даўней хата дзялілася на асобныя зоны, якія ў народзе называлі «кутамі»: «чырвоны кут», «бабін кут» – месца

каля печы, дзе гаспадыня займалася жаночымі справамі.

«Чырвоны кут» быў своеасаблівым сакральным месцам у сялянскай хаце, дзе стаяў стол, а зверху вісеў абраз. Покуць мела найбольшае значэнне ў рытуальнай сістэме жыцця сялянскай хаты, з'яўляючыся найбольш каштоўнай у абрадавым сэнсе часткай хаты. Менавіта тут знаходзіліся галоўныя абярэгі для сям'і. У гэтым куце знаходзіліся абразы, малельныя кнігі, свянцоныя свечкі. Тут на скрыжаванні лаў у многіх хатах ставілі хлебную дзяжу як сімвал дастатку і дабрабыту. У час абраду зажынак і дажынак першы і апошні снапы ставілі на пачэснае месца ў чырвоным куце.

Маці-гаспадыня бярэ ў рукі саламянага «павука», да яе падыходзіць Васіліна.

Маці: Ну вось, Васіліна, хутка Каляды. Давай з табой вось гэтага саламянага «павука» павесім у галоўным «чырвоным кутку» нашай хаты.

Васіліна: Мама, а сапраўды: гэтая канструкцыя так падобная на павуцінне. Толькі вось навошта гэтае «павуцінне» ў «чырвоны кут» вешаць?

Маці: А вось у яе, у гэтую «павуцінку» хай убярэцца ўся негатыўная энергія нашага дома. Павучок гэты павісіць тыдзень да Каляд, убярэ ў сябе наш дрэнны настрой, крыўды, хваробы, а потым мы яго спалім. І разам з ім хай згарыць усё дрэннае.

Гучыць лірычная музыка. Мама і дачка вешаюць «павука».

Маці: Ну вось, гэты саламяны «павук» будзе ахоўваць нас, прыносіць шчасце, і ў той жа час упрыгожыць наш дом на ўсе Каляды. А ў вазачку давай паставім галінкі вярбы ад Вербнай нядзелі.

Васіліна: А для чаго сухія галінкі ў хаце?

Маці: Вярба – старажытны сімвал вясновага адраджэння прыроды. Гэтыя галінкі я ў царкве асвяціла, бо наш народ прыпісваў вярбе асаблівыя ўласцівасці, якія даюць сілы і здароўе.

Васіліна: А, вось чаму ты мяне гэтымі галінкамі «сцягала»!

Маці: Ну, так! Каб ты здаравенькай расла.

Ставяць вазу з галінкамі ў «чырвоны кут», каля абраза.

Маці: А цяпер падай-ка мне вунь тую лялечку. Яе ўчора бабуля для нас змайстравала і прынесла.

Васіліна: Ой, якая яна прыгожая! Можна я з ёй пагуляюся?

Маці: Не, з гэтай лялькай нельга гуляць. Гэтая лялька будзе засцерагаць нас ад хвароб, яна так і называецца – Траўніца.

Васіліна *(мне ляльку ў руках і нюхае):* І сапраўды! Яна травамі напоўнена.

Маці: І ўсе травы лекавыя: тут сухі рамонак, крапіва, кветачкі ліпы, лісточкі маліны і суніцы. Мы яе паставім каля вакенца *(або знайсці месца)* і водар траў загубіць усе мікробы.

Васіліна: Маці, а чаму лялька без твару?

Маці: Лялька без твару лічыцца – нежывой. Менавіта праз твар злыя сілы ўсяляліся ў людзей. А ў безаблічную ляльку зло не ўвойдзе. Людзі верылі, што лялькі забіраюць хваробы і прыносяць здароўе, любоў і шчасце.

Мама і Васіліна ўсталёўваюць ляльку.

Вядучая: А цяпер давайце зазірнем у працоўны «бабін кут» хаты. Тут сястра нашай Васіліны, Алёна, тчэ паясы. А пояс для нашых продкаў меў значную ролю: ён быў не толькі элементам

адзення, ён ахоўваў і абараняў чалавека. Пояс выкарыстоўвалі ў многіх абрадах. А ўзоры на паясах таксама мелі абярэгавы сэнс.

Васіліна падыходзіць да сястры, садзіцца побач з ёй на лаву.

Васіліна: Сястрыца, а каму ты паясы такія прыгожыя робіш?

Алена: Дык усім нам! Вось глядзі – гэты пояс я маме выткала. У канцы лета яна пойдзе ў поле жаць пшаніцу, і павяжа яго. Пояс дапаможа нашай маці ў цяжкай працы, і спіна ў маці не будзе хварэць. А вось гэты пояс *(паказвае)*

я для нашага бацькі выткала. Бацька па вясне пачне капаць калодзеж – жыватворную крыніцу, таму пояс з узорам вады яму дапаможа хутчэй знайсці крынічны ключ.

Васіліна: Ну, так – сіні колер на поясе, колер вады. *(Разглядае пояс).* Я таксама сабе пояс хачу!

Алёна: А табе я вось такі паясок падару *(паказвае).* Тут узор – з сімваламі ведаў і мудрасці людской. Гэта – каб ты добра вучылася, каб розуму набіралася.

Васіліна: Дзякуй, сястрыца! А вось гэты пояс такі прыгожы – каму ты зрабіла? *(паказвае на пояс)*

Алёна: Наш сусед Іван вырашыў ажаніцца. І яго маці папрасіла мяне саткаць для вяселля пояс. На гэтым поясе я выткала ўзор любові і шчаслівага сямейнага жыцця. Павесяць маладыя такі пояс у «чырвоным куце» ў сваёй хаце і будзе ў іх у доме лад ды дабрабыт

Васіліна разглядае пояс, потым вяртае яго Алёне.

Вядучая: Не толькі жанчыны выраблялі абярэгі. Мужчыны таксама імкнуліся абараніць свой род ад усялякіх напасцяў. У сялянскай хаце знаходзіўся «мужчынскі кут». Тут абавязкова стаяла шырокая лава. Пад лавай мужчыны захоўвалі свае інструменты, прызначаныя для рамонту і іншых мужчынскіх работ. У гэтым куце мужчыны рамантавалі абутак і начынне, а таксама плялі кошыкі.

Васіліна падыходзіць да гаспадара. Гаспадар стругае дрэва.

Васіліна: Тата, а што ты робіш?

Бацька: Я, дачка, выразаю драўляную птушачку.

Васіліна: А для чаго яна патрэбна?

Бацька: Каб аберагаць наш дом ад хвароб і нягод. Яна будзе ахоўваць нашу сям'ю, як птушка сваё гняздо. Памятаеш, як у казцы пра Жар-птушку, якая

прылятала да чалавека і, як чараўніца, вырашала ўсе яго праблемы?

Васіліна *(бярэ ў рукі наступную рэч):* А вось гэтая драўляная фігурка для чаго? Ты ж яе ўжо даўно зрабіў.

Бацька: А гэта фігурка мядзведзя. Яна прыносіць мір і пакой у нашу сям'ю. Гэты мядзведзь палохае нячыстую сілу, яго баіцца нават дамавік.

Васіліна: Зразумела. *(Бярэ ў рукі падкову).* Тат, а навошта ты падкову ў дом прынёс?

Бацька: Гэтую падкову я знайшоў на дарозе. А гэта лічыцца добрай прыкметай. Я яе над дзвярыма павешу, і падкова абароніць наш дом ад бяды і няшчасцяў. Нячыстая сіла не зможа наслаць на нас хваробы.

Вядучая *(да гледачоў)*: Традыцыя выкарыстоўваць падкову ў якасці талісмана поспеху губляецца ў глыбіні стагоддзяў. У мінулыя часы конь быў асноўным відам транспарту, але далёка не кожны мог сабе яго дазволіць. Таму пра коней клапаціліся і рабілі ім падковы з дарагога жалеза. Знайсці падкову для беднага чалавека азначала не проста шанцаванне, а самае сапраўднае багацце. Яе лёгка можна было ператварыць у ежу ці вопратку, выгадна прадаўшы. Або з падковы можна было вырабіць нажы і цвікі. Магчыма, менавіта таму падкова стала сімвалам поспеху і дабрабыту. Нашы продкі вешалі падкову над уваходнымі дзвярыма.

Вось бачыце – колькі абярэгаў было ў хаце ў славян. Давайце згадаем іх яшчэ раз. Аб якіх абярэгах вы даведаліся? *(адказ)*

А цяпер звярніце ўвагу на ўбранне нашай імправізаванай вясковай «хаты». Тут ёсць ручнікі, абрусы «падножнікі».

Напэўна, у многіх з нас па спадчыне ад бабуль ці нават прабабуль засталіся вышытыя самымі мудрагелістымі малюнкамі і фігуркамі ручнікі, накідкі на падушкі, навалачкі, хусткі і сурвэткі. Магчыма, вы думаеце, што ўсе гэтыя ўзоры – проста для прыгажосці? Але гэта зусім не так. Яны – самыя сапраўдныя абярэгі, моцныя і магутныя. Вышыўка абараняла чалавека ад усялякіх пошасцяў.

Ды і ўсё славянскае адзенне абавязкова пакрывалася магічным ахавальным узорам: і каўнер, і рукавы, і падол.

Звярніце ўвагу на касцюмы нашых удзельнікаў. Яны ўсе вышыты абярэгавымі сімваламі.

Удзельнікі становяцца перад гледачамі.

Вядучая: Нацыянальны арнамент Беларусі – гэта нязменны белы фон з чырвонымі малюнкамі на ім. Белы ко-

лер пазначае чысціню і адкрытасць, а чырвоны адлюстроўвае сонца і жыццёвую сілу.

І сёння мы ўсім вам, шаноўныя, падаруем у якасці сувеніра-абярэга вось гэтую закладку для кніг. На ёй адлюстраваны сімвал, які абараняе дзяцей ад нягод.

Васіліна раздае разам з удзельнікамі закладкі.

Вядучая: Ва ўсе часы было важна звяртацца да старажытных ведаў нашых продкаў, таму, што нашы карані сыходзяць менавіта ў славянскія звычаі і традыцыі. І паводле вераванняў усіх народаў свету, нашы продкі заўсёды знаходзяцца побач з намі і гатовыя нам дапамагчы. Адраджаючы старажытныя традыцыі, мы далучаемся да незаслужана забытых ведаў, становімся часткай роду, успамінаем свае карані – хто мы і адкуль. Бо наша сіла – гэта сіла роду, сіла папярэдніх пакаленняў, сіла назапашаных нашымі продкамі ведаў. Сёння ў нас была выдатная нагода пагаварыць пра хатнія абярэгі. Да новых сустрэч!

А.А.Байкова,
мастацкі кіраўнік
Цэнтра культуры, народнай творчасці і рамёстваў

Воплощение творчества мастеров через выставочную деятельность

Творчество – процесс деятельности человека, результатом которого является создание новых по качеству материальных и духовных ценностей, отличающихся уникальностью, оригинальностью и неповторимостью. В творческом процессе участвуют воображение и мастерство, которое человек приобретает, получая знания и претворяя их в жизнь на практике.

Творчество является активным состоянием и проявлением свободы человека, результатом созидающей деятельности, это дар, данный человеку свыше. Необязательно быть великим и талантливым, чтобы творить, создавать красоту и дарить людям любовь и добро ко всему окружающему.

Сегодня занятия творчеством доступны каждому человеку, так как существуют различные виды искусств, и каждый может выбрать занятие по душе создавая изделия независимо от художественных стандартов качества и способа производства.

Персональная выставка – это мечта любого мастера. Она дает возможность показать некоторые этапы его творчества широкой публике, утверждает его как профессионала и помогает завязывать контакты.

Дома (Центры) ремесел, клубные учреждения, Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы стараются поддерживать мастеров регионов области, предоставляя им возможность демонстрировать результаты своего творчества на организуемых ими выставочных пространствах различного уровня. В течение года проводится свыше 1300 выставок декоративно-прикладного творчества, в том числе свыше 100 персональных выставок мастеров и самодеятельных художников.

Несколько лет назад в ГУК «Дворец искусств г.Бобруйска» по инициативе директора Инны Анатольевны Новиковой зародилась традиция знакомства с творчеством мастеров и самодеятельных художников Бобруйска. Здесь, в фойе организовали выставочное пространство, где в течение года отделом художественного творчества организуются их персональные выставки. С 2018 года действует обновленная экспозиция работ самодеятельных художников «Атмосфера». В 2020 году прошли персональные выставки мастера по вытинанке Елены Нелюбиной, выставка живописи самодеятельного художника Анатолия Стряпченко.

Работы Елены Поляковой

В феврале состоялась выставка мастера вышивки лентами Елены Поляковой. В технике, которую автор называет «затейливые узелки», выполнены натюрморты и портреты, жанровые сценки. Всего в экспозиции было представлено более 40 работ.

В этом же месяце была организована выставка работ бобруйских мастеров Татьяны Филоновой и Виктора Мороза «Весеннее настроение» в ГУК «Светлогорский районный Дом ремесел».

Татьяна Филонова представляла панно и картины вышитые атласными лентами, а Виктор Мороз – картины в технике мозаики из кожи. Пейзажи в разные поры года, созданные в этой технике, поражали яркими красками, передали красоту и величие природы.

Персональная выставка мастера текстильной куклы Галины Тарнецкой «Бобруйские мотивы» была организована в УК «Бобруйский районный историко-краеведческий музей» в деревне Сычково. На выставке были представлены куклы, среди которых и колоритные персонажи Бобруйска. Выполнены работы в технике текстильного моделирования или скульптурного текстиля, основой которой являются обычный капрон и

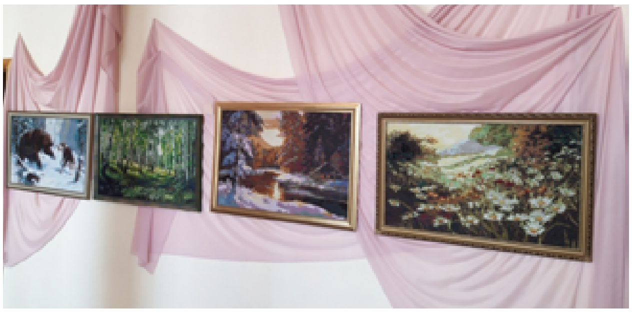

Выставка работ бобруйских мастеров, г.Светлогорск

Работы Галины Тарнецкой

Галина Тарнецкая

синтепон. Особенность этой техники заключается в том, что с помощью утяжки можно придать лицу куклы любую мимику, создать любое настроение.

В учреждении культуры «Центр досуга и творчества г.Бобруйска» прошла персональная выставка мастера по вышивке лентами Таплёнкиной Марины Владимировны «Весны чарующая сила». Выставка была организована совместно с городской организацией общественного объединения «Белорусский союз женщин». Проходила в рамках реализации творческого проекта «Открываем тех, кто рядом». Цель данного проекта – раскрыть и показать талант малоизвестных мастеров и художников.

Персональная выставка Марины Таплёнкиной

Выставка-конкурс творчества «От Рождества до Пасхи»

В феврале в Центре досуга и творчества состоялся конкурс-выставка творчества «От Рождества до Пасхи» по номинациям: «Изобразительное искусство», «Декоративно-прикладное творчество» и «Фотография». Конкурс выставка был организован совместно с отделом образования г.Бобруйска и катехизации Бобруйской епархии. Конкурс «От Рождества до Пасхи» способствовал приобщению участников к православной культуре, сохранению нашего культурного наследия и воспитания у подрастающего поколения таких качеств, как доброта, внимательность, трудолюбие, терпение, сострадание, любовь. Представленные на конкурс творческие работы отличались своим разнообразием, различной техникой выполнения, использованием новых материалов, индивидуальным художественным подходом в оформлении.

Ольга Сытикова, народный мастер по созданию текстильной куклы

С 19 февраля по 8 марта на базе учреждения культуры «Могилевский областной методический центр народного творчества и культурно-просветительной работы» работала выставка «Беларусь мая сінявокая» народного мастера по созданию текстильной куклы Ольги Михайловны Сытиковой «Беларусь мая сінявокая».

Открытие выставки состоялось в рамках областного семинара-практикума «Тенденции развития белорусского народного костюма».

Сытикова Ольга Михайловна один из ярких представителей мастеров народного творчества Могилевщины. За почти тридцатилетний творческий период Ольгой Михайловной было создано более 3000 новых изделий. Разработана большая коллекция сувениров к традиционным обрядовым праздникам Беларуси таких как «Купалле», «Каляды», «Дажынкі» и др. На выставке были представлены работы, выполненные изо льна: панно с национальной символикой, куклы в традиционных белорусских костюмах (строях), ангелочки, фигурки животных, вымпелы, декоративные салфетки, сумки, сюжетные композиции и многое другое.

Волчкова В.И.,
начальник отдела
УК «Могилевский областной методический центр НТ и КПР»

Персональная выставка народного мастера Ольги Сытиковой

Тенденции развития белорусского народного костюма

Под таким названием на базе Могилевского областного методического центра народного творчества и культурно-просветительной работы 19-20 февраля проходил семинар-практикум.

Семинар проводился в рамках школы профессионального мастерства, которая запланирована центром на 2020 год. Идея школы – проведение серии образовательных семинаров разной жанровой направленности для специалистов клубных учреждений области с приглашением профессиональных артистов, мастеров, ученых Республики Беларусь.

Областной семинар-практикум «Тенденции развития белорусского народного костюма» проводился с целью оказания методической и практической помощи мастерам декоративно-прикладного творчества, руководителям кружков ДПИ учреждений культуры в области изучения особенностей региональных строев и применение знаний на практике.

Для реализации программы семинара-практикума были приглашены Юрий Александрович Пискун, ведущий научный сотрудник Национального художественного музея Республики Беларусь, доцент и Галина Ремовна Рудницкая, народный мастер по вышивке, член Белорусского союза мастеров народного творчества.

В семинаре принимали участие мастера декоративно-прикладного творчества, специалисты клубных учреждений из регионов области.

В рамках семинара-практикума участники познакомились с технологией подготовки основы костюма, традиционными приемами оформления костюма: вышивкой, ткачеством, плетением, взаимозаменяемыми элементами отделки и их использование в работе.

Семинар начался с теоретического занятия Юрия Пискуна, который фактически всю свою жизнь посвятил изучению национального костюма. Он осветил вопросы «Локальные особенности строев

Могилевщины», «Белорусский народный костюм Могилевщины». Юрий Александрович отметил: «Могилевщина идет впереди всех, потому что уже вначале года здесь начинают работать над тем, чтобы как можно лучше представить богатство Могилевского костюма, а я насколько смогу, попробую оказать всевозможную помощь. Могилевщина это мой любимый уголок Беларуси, потому что здесь один из самых красивых народных костюмов. Отличие Могилевского костюма в его лаконичной красоте. Он не перенасыщен отделкой как Полесский костюм, орнаменты утонченные, сделанные со вкусом. В общем, у костюма есть некое дворянское начало, которое определяет его глубину, его развитие в течение многих столетий».

Затем семинар продолжился практической частью, организованной Галиной Рудницкой. «То, что Юрий Александрович изложил теоретически, я разложила по техникам вышивки. На мастер-классе мы можем более детально и на примере рассмотреть разновидности техники вышивки. При детальном изучении мы можем заметить, что в каких-то местах развита вышивка, в каких-то местах ткачество, а в каких-то они равноправно сосуществуют», – поделилась Галина Рудницкая.

Второй день семинара также продолжился практическим занятием по вышивке Галины Рудницкой. Она продолжила знакомить участников семинара с секретами вышивки, рассказала о вышивке крестом, обработке соединительных швов, о видах краевого оформления и техниках их выполнения. Также она провела лекцию на тему «Виды сборок и техника их выполнения».

В рамках семинара состоялось открытие персональной выставки народного мастера по созданию текстильной куклы Ольги Сытиковой «Беларусь мая сінявокая». На выставке были представлены работы, выполненные изо льна: панно с национальной символикой, куклы в традиционных белорусских костюмах (строях), ангелочки, фигурки животных, вымпелы, декоративные салфетки, сумки, сюжетные композиции и многое другое.

В течение двух дней участники семинара познакомились с историей белорусского народного костюма, на практике сумели применить полученные знания. В интервью участники поделились мнением, какие новые знания и умения они приобрели в рамках семинара-практикума:

– Сказать, что семинар понравился, это банально. Здесь я услышала много новой информации, которую раньше нигде не встречала. Это были рекомендации знающих специалистов по реконструкции традиционного костюма, которых мы не знали раньше и опять же, в литературе этого нигде не встречали. С практической точки зрения очень понравился мастер-класс, потому что это действительно наши родные традиционные виды вышивки, то, что использовали наши предки, – поделилась Аникович Наталья Борисовна, директор Круглянского районного Дома ремесел.

– Мне очень нравятся такого типа семинары, от них много пользы, несмотря на то, что уже вроде бы все знаешь. Лекторы очень компетентные люди, они настолько погружены в свою тему, что с удовольствием их слушаешь и очень много нового узнаешь. С каждым годом эти знания пополняются, поэтому это настолько ценно, что нельзя с чем-то сопоставить по ценности этот материал, – рассказала Ковалева Татьяна Ивановна, мастер Хотимского Дома ремесел.

Подводя итоги семинара-практикума, участники отметили высокий организационный уровень проведения семинара, его содержательность и адаптивность подбора форм для обмена опытом работы.

Кристина Башаримова,
ведущий редактор УК «Могилевский областной методический центр НТ и КПР»

Региональный костюм как способ приобщения к нематериальному наследию различных групп населения

В феврале государственным учреждением культуры «Централизованная клубная система Осиповичского района» совместно с учреждением культуры «Осиповичский районный историко-краеведческий музей» был проведен семинар «Региональный костюм как способ приобщения к нематериальному наследию различных групп населения». Семинар был направлен на повышение профессионального уровня специалистов клубных учреждений и углубление знаний и навыков в области особенностей региональных строев традиционного костюма. Семинар прошел для руководителей клубных учреждений и культорганизаторов. Открыла семинар директор государственного учреждения культуры «Централизованная клубная система Осиповичского района» Загоровская Елена Владимировна.

Затем директор музея Степанова Антонина Францевна представила выставку «Традыцыйнае адзенне Асіповіцкага раёна», предоставленную Белорусским государственным музеем народной архитектуры и быта.

Теме традиционного костюма Осиповщины было посвящено теоретическое занятие, которое провел ведущий научный сотрудник Белорусского государственного музея народной архитекту-

ры и быта Алексей Друпов. Затем вместе с хранителем фонда музея Ожинковой Дарьей он провел для присутствующих мастер-класс по завязыванию наметки.

Вторая часть семинара продолжилась выступлениями специалистов клубных учреждений Осиповичского района об особенностях работы учреждений по сохранению традиционного костюма и обрядовых традиций Осиповщины.

Заведующий Вязьевским сельским Домом культуры Забавский Н.Г. выступил с докладом на тему «Обрядовые традиции деревни Вязье и ее окрестностей», в ходе которого участники семинара ознакомились с опытом работы по изучению, сохранению и популяризации традиционного костюма и традиционной обрядности. Член Белорусского союза мастеров Забавская И.П. познакомила аудиторию с деятельностью клуба любителей традиционного рукоделия «Пасажница» Вязьевского СДК, руководителем которого она является, и подробно остановилась на организации в клубе работы по сохранению преемственности поколений. В завершении семинара в исполнении народного ансамбля народной песни «Вяселле» Ковгарского сельского клуба прозвучали обрядовые песни.

Хоменок Н.А.,
начальник РОНТиКПР
ГУК «Централизованная клубная система Осиповичского района»

Сохранение и популяризация народных праздников и обрядов

Семинар-практикум «Сохранение и популяризация народных праздников и обрядов» прошел 29 января на базе Быховского Центра культуры, народного творчества и ремесел для работников сельских клубных учреждений культуры района.

Открыла семинар художественный руководитель центра культуры, народного творчества и ремесел Елена Бойкова. Она рассказала о работе Центра по теме семинара, а также ознакомила присутствующих с действующими на базе Центра выставками. С целью ознакомления с народными праздниками, их символическим значением и местом в жизни наших предков на базе Центра культуры, народного творчества и ремесел создана фольклорная комната, где прошло показательное мероприятие – фольклорная программа «Бабьи каши». Многие присутствующие впервые слышали о таком празднике. Елена Анатольевна рассказала, что согласно народным обычаям в начале января отмечали праздник «Бабьи каши» – праздник повивальных бабок и молодых матерей. В этот день повивальным бабкам приносили подарки, угощения, блины, одаривали повитуху деньгами, готовили бабкину кутью,

а повитуха выставляла на стол горшок каши. Посещение и совместная еда с повивальными бабками иногда проходила с вечера «до белого света». Сама повивальная бабка могла проводить ритуалы, которые должны были помочь женщинам иметь больше детей. Повитуха варила кашу для рожениц из проса или гречихи. Этому блюду отводилась важная роль в обрядовых действах. В праздник «Бабьи каши» воду и крупу для каши набирали в два часа ночи. Каша могла быть рассыпчатой, вязкой и жидкой. В народной кухне рассыпчатую кашу готовили из ядрицы, а жидкую из мелкой или молотой крупы.

После театрализованного представления все участники семинара приняли участие в мастер-классе по изготовлению сувениров к празднику «Масленица». Мастер-методист Елена Новикова показала всем, какие сувениры можно изготовить с детьми на занятиях клубных формирований. Все вместе изготовили поделку «Коники из ткани».

Светлана Соломевич,
заведующий методическим отделом
ГУК «Централизованная клубная система Быховского района»

Мастер-класс по валянию из шерсти

Отделом художественного творчества ГУК «Дворец искусств г.Бобруйска» ежегодно организуется работа школы творчества «Мир твоих увлечений» для учащихся общеобразовательных школ города.

17 февраля был организован очередной мастер-класс по валянию из шерсти в Центральной детской библиотеке им.А.П.Гайдара. В этот раз своими знаниями с шестиклассниками ГУО «Средняя школа № 1 г.Бобруйска» поделилась мастер Елена Пшанцева – руководитель студии войлока «Воўна.by».

Фелтинг, или валяние из шерсти, – особый вид рукоделия, процесс изготовления из непряденой шерсти войлока, из которого в дальнейшем делают различные поделки и украшения. Фелтинг – одно из древнейших ремесел, люди изготавливали вещи из войлока уже порядка 8 тысяч лет назад. Кроме того валяние из шерсти – очень интересный и увлекательный вид рукоделия, пользующийся сегодня популярностью. Современные мастерицы изготавливают в этой технике одежду, обувь, всевозможные аксессуары и украшения. В их руках «оживают» уникальные игрушки. С помощью валяния выполняется рисунок на ткани и войлоке, создаются картины и даже целые панно.

Различают два основных вида валяния – сухое и мокрое. С помощью техники сухого валяния (иначе – фильцевание), осуществляемой путем протыкания шерсти специальными иглами, чаще всего создаются объемные изделия: игрушки, сувенирные фигурки, украшения. Для мокрого валяния не нужны иглы, зато нужен теплый мыльный раствор. Мокрое валяние используется для

изготовления панно, одежды, полотен, одним словом, плоских изделий. Из валяных полотен, если они достаточно тонкие, можно даже шить одежду. В настоящее время техника приобретает все более художественные черты, с помощью нее можно создавать поистине уникальные вещи.

Обо всем этом ребята узнали на познавательной части мастер-класса. Еленой Пшанцевой была подготовлена тематическая видеопрезентация, которая демонстрировалась на протяжении всего мастер-класса.

Мастер-класс сопровождался также интересным рассказом о материалах и техниках данного вида рукоделия. Дети смогли попробовать свои силы в технике фильцевания, изготовив шерстяные сердечки. В заключение все сфотографировались с работами, выполненными своими руками, и познакомились с мини-выставкой «Чудесные идеи валяния шерсти» работ мастера Елены Пшанцевой.

Наталья Куликова,
заведующий отделом
ГУК «Дворец искусств г.Бобруйска»
Фото автора

Мастер-класс по созданию цветов из джутовой нити и мешковины

Разнообразие творческой деятельности клубных формирований, которые действуют при клубах, позволяет поддерживать интерес их участников, в большей степени удовлетворять имеющиеся потребности в творчестве у населения.

Именно с этой целью 26 февраля в Чериковском районе прошли мастер-классы по созданию цветов из джутовой нити и мешковины для участников театрального кружка «Зеркало» Езерского сельского Центра культуры (руководитель Таллина Балматкова) и женского клуба «Очарование» Лобановского сельского клуба (руководитель Галина Юркова).

Мастер-класс был организован районной методической службой ГУК «Централизованная клубная система Чериковского района» и районным Домом ремесел.

Создавать цветы из джутовой нити и мешковины может каждый. Это приятное и полезное хобби, ведь вариаций самих цветков много. Из них делают букеты, праздничные веночки, украшения. Добавляет привлекательности и тот факт, что самостоятельно сделать такую вещь просто. Из прочной и относительно гладкой веревки разного диаметра можно создать оригинальные и красивые поделки, для чего применяются разные техники:

- макраме, помогает создавать практичные и ажурные изделия из джутовых нитей;

- филигрань, в этой технике из отрезков создаются завитки и ажурные вензеля, их используют для декора предметов.

В ходе мастер-класса методист информационно-методического отдела Татьяна Ивановская познакомила присутствующих с различными видами декоративно-прикладного творчества и его влиянием на психологическое и физическое здоровье человека. После чего директор районного Дома ремесел Анастасия Беляева провела мастер-класс по изготовлению сувениров из мешковины и джутовой нити. Для участников мастер-класса было разработано методическое пособие «Чудеса из ниток», в котором приведены примеры, как из данного материала сделать сувенир своими руками.

В ходе мастер-класса все участники смогли изготовить оригинальные поделки, которые затем стали экспонатами здесь же организованной импровизированной выставки.

Алексеева О.В.,
методист ИМО
ГУК «Централизованная клубная система Чериковского района»

Народнаму ансамблю народнай песні «Дзянніца» — 30 год

Ансамбль народнай песні «Дзянніца» раённага Цэнтра культуры гарадскога пасёлка Дрыбін быў створаны ў 1990 годзе, калі ўтварыўся Дрыбінскі раён. Заснавальнік ансамбля В.М.Страхалет, з 2002 г. і па цяперашні час кіраўніком калектыву з'яўляецца В.Г.Цмугунова. 22 февраля 1994 года ансамблю народнай песні «Дзянніца» было прысвоена найменне «народны».

14 таленавітых людзей, удзельнікаў ансамбля, могуць прывесці ў захапленне любую аўдыторыю, ці то мясцовую, ці то замежную.

Сакрэт не толькі ў іх высокім выканаўчым майстэрстве, але і ў рэпертуары ансамбля. За апошнія гады ў ансамбля стварыўся свой арыгінальны рэпертуар, у які ўключаны разнастайныя творы беларускага, рускага, украінскага песеннага і танцавальнага фальклору, вакальна-харэаграфічныя кампазіцыі, творы мастацкага чытання, гульнёва-жартоўныя элементы.

Ансамбль усё часцей звяртаецца да нацыянальных мясцовых песенных традыцый. Сёння ў рэпертуары ансамбля такія творы, як: «Ой, харошы наш каравай», «Ой, ж пайду я маладзенька», «Эх, валёнкі» і іншыя, якія створаны ўдзельнікамі ансамбля на аснове рэгіянальнага фальклорна-песеннага матэрыялу.

Народны ансамбль народнай песні «Дзянніца» надае вялікую ўвагу канцэртнай дзейнасці. З творчасцю ансамбля знаёмы не толькі ў

раёне, вобласці, рэспубліцы, але і далёка за яе межамі. Ансамбль шмат гастралюе, ён удзельнік міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных святаў, фестываляў, аглядаў: Міжнароднага фестывалю народнага мастацтва і рамёстваў «Садко», які штогод на пачатку чэрвеня праходзіць у Вялікім Ноўгарадзе. «Дзянніца» на гэтым фестывалі прадстаўляла не толькі Магілёўскую вобласць, але і рэспубліку на адным узроўні з творчымі калектывамі ўдзельнікамі фестывалю з Латвіі, Сербіі, Тайланда, Украіны, Сінгапура; VI адкрытага абласнога фестывалю славянскіх культур «Нет уз светлее братства» (г.п.Славянасербск, Луганская вобласць, Украіна, 2013г.); святкавання Дня горада Белы (Цвярская вобласць Расійскай Федырацыі, 2015г.); XXVI Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянский базар в Витебске» (2017г.); Рэспубліканскага свята «Купалле» («Александрыя збірае сяброў») (а.г.Александрыя, Шклоўскі раён, 2018, 2019гг.); V Форума рэгіёнаў Беларусі і Расіі (г. Магілёў, 2018г.); рэгіянальнага

фестывалю «Фальклор без межаў» (Іванаўскі раён Брэсцкая вобласць); абласнога фестывалю фальклорнага мастацтва «Скарбніца Падняпроўя» (г.Магілёў, 2018г.); V рэгіянальнага фестывалю паэзіі і аўтарскай песні «Пісьмянкоў луг» (г.Касцюковічы, 2019г.); XVII Міжнароднага фестывалю дзіцячай творчасці «Золотая пчёлка» (г.Клімавічы, 2019г.).

Ансамбль штогод з'яўляецца арганізатарам многіх творчых пляцовак рэгіянальнага фестывалю народнай творчасці, народных промыслаў і рамёстваў «Дрыбінскія таржкі».

Народны ансамбль народнай песні «Дзянніца» заўжды прапануе гледачам складаную, цікавую праграму, у якую ўваходзяць розныя па стылю і мастацкіх якасцях творы, аснову якіх складае песенная творчасць.

Вольга Цмугунова,
кіраўнік народнага ансамбля
народнай песні «Дзянніца»

Народнаму ансамблю народнай песні «Вяскоўцы» — 10 год

Ансамбль народнай песні «Вяскоўцы» створаны на базе Дужаўскага сельскага Дома народнай творчасці дзяржаўнай установы культуры «Цэнтралізаваная клубная сістэма Чавускага раёна» ў 2009 годзе. Заснавальнік калектыву – Алена Пятроўна Арлова. З 2016 года ансамблем кіруе Ляпеева Тамара Аляксееўна. 24 апреля 2014 года ансамблю народнай песні «Вяскоўцы» прысвоена найменне «народны».

Сярод калектываў аматарскай творчасці Чавускага раёна ансамбль «Вяскоўцы» – адзін з самых любімых гледачамі. Кожнае выступленне гэтага калектыву кранае душу, далучае да невычэрпных крыніц народнай песеннай культуры. Гледачы заўсёды цёпла прымаюць ансамбль і з задавальненнем слухаюць беларускую народную песню.

Рэпертуар ансамбля цікавы і разнастайны. Яго аснову складаюць беларускія і рускія народныя песні. Асаблівае месца ў рэпертуары ансамбля займае мясцовы фальклор, які запісваецца ўдзельнікамі калектыву ў сваёй мясцовасці. Асноўнымі носьбітамі мясцовага фальклору

з'яўляюцца жыхары вёскі Цёплае – Віценкова Надзея Андрэеўна, 1927 года нараджэння (маці кіраўніка ансамбля), Чарнянкова Ульяна Іванаўна, 1929 года нараджэння, вёскі Дужаўка – Храмцова Акцябрына Рыгораўна, 1928 года нараджэння.

Ансамбль народнай песні «Вяскоўцы» – нязменны ўдзельнік абласных і раённых святаў, гулянняў, кірмашоў і іншых мерапрыемстваў. Ансамбль з'яўляецца дыпламантам шэрагу раённых мерапрыемстваў: конкурсу калектываў мастацкай самадзейнасці «Мелодыі і фарбы Чавускай зямлі», агляду-конкурсу «Клубаў нашых хараство – песні, танцы, рамяство», конкурсу «Грай гармонь, гучы прыпеўка», міжрэгіянальнага свята-конкурсу «Зялёныя святкі».

Ён жаданы госць не толькі ў сваіх землякоў, але і за межамі раёна. З кожным годам пашыраецца геаграфія выступленняў калектыву. Ён паспяхова выступае на пляцоўках Слаўгарадскага, Дрыбінскага, Мсціслаўскага і іншых раёнах Магілёўскай вобласці. У 2015-2016 гг. калектыў

быў удзельнікам рэгіянальнага фестывалю народнай творчасці, народных промыслаў і рамёстваў «Дрыбінскія таржкі» (г.п.Дрыбін), а таксама рэгіянальнага свята-конкурсу «Спас – усяму час» (в.Кліны Слаўгарадскага раёна). У апошнім конкурсе ў 2016 годзе калектыў атрымаў Дыплом І ступені ў намінацыі «Лепшы вакальны калектыў народнай песні», Дыплом ІІІ ступені ў намінацыі «Лепшы саліст-фалькларыст». У 2019 годзе ансамбль стаў удзельнікам VIII гастранамічнага фестывалю «Гаспадарчы сыр» (г.Слаўгарад) і VI раённага свята-конкурсу ансамблей фальклорнай і народнай песні «Са стагоддзя ў стагоддзе» (Чэрыкаўскі раён).

Ансамбль удзельнік міжнародных, рэспубліканскіх, абласных культурных падзей: Міжнародны фестываль «Две Руси – две сястры» ў г.п.Хіславічы Смаленскай вобласці Расійскай Федэрацыі (2014г.), Рэспубліканскае свята «Купалле» («Александрыя збірае сяброў») (2014-2015 і 2018 гг.), абласны фестываль-кірмаш «Дажынкі» (аграгарадок Мышкавічы Кіраўскага раёна, г.Круглае, г.Мсціслаў), абласны агляд-конкурс аматарскай мастацкай

творчасці сярод калектываў прафсаюзных арганізацый АПК Магілёўскай вобласці, прысвечаны 70-годдзю Перамогі «Поклонимся великим тем годам» (2015г.), абласны агляд-конкурс непрафесійных (аматарскіх) харавых калектываў у рамках агульнарэспубліканскай акцыі «Харавое веча» (2015г.), у абласным творчым праекце «Фестываль народных талентаў Магілёўшчыны» (2016г.).

У 2017 годзе салісты ансамбля Арлова А.П. і Сініцына Н.П. разам з носьбітам традыцыйнай культуры вёскі Цёплае Віцянковай Надзеяй Андрэеўнай, у якой ансамбль пераймае песенны фальклор, прынялі ўдзел у форуме этнакультур, а менавіта, у музычна-этнаграфічнай вечарыне «Беларускі музычны фальклор у шматквецці рэгіянальных традыцый» у рамках XXVI міжнародных навуковых чытанняў памяці Л.С.Мухарынскай. У 2018 годзе ансамбль атрымаў Дыплом I ступені за ўдзел у абласным фестывалі фальклорнага мастацтва «Скарбніца Падняпроўя». У 2019 годзе ансамбль прадстаўляў раённае свята-конкурс «Зялёныя святкі» на фестывальнай пляцоўцы міжнароднага

фестывалю дзіцячай творчасці «Залатая пчелка» ў г. Клімавічы. У пачатку 2019 года ў в. Галавенчыцы Чавускага раёна адбыліся здымкі тэлеканалам «Беларусь-3» праграмы «Наперад у мінулае» з удзелам народнага ансамбля «Вяскоўцы», дзе быў паказаны абрад «Гуканне вясны».

Сёння ў складзе гэтага калектыву людзі розных прафесій і ўзростаў, якіх аб’ядноўвае захапленне народнай песняй: працоўныя, служачыя, хатнія гаспадыні.

Ансамбль народнай песні «Вяскоўцы» пастаянна працуе над абнаўленнем рэпертуару, удасканальвае сваё выканальніцкае майстэрства. У яго творчых планах – папулярызацыя мясцовай народнай песні, вывучэнне новага песеннага матэрыялу свайго рэгіёна, зберажэнне рэгіянальных выканальніцкіх традыцый.

В.С.Ахметава,
дырэктар дзяржаўнай установы культуры «Цэнтралізаваная клубная сістэма Чавускага раёна»